

FORUM

FİKİR MEYDANIDIR

15 OCAK 1964

Sayı: 236

100 Kuruş

TÜSTAV
Arşivi
Alpay BİBER
Koleksiyon

onbeş günlük tarafsız
siyaset
iktisat
fikir ve kültür dergisi

LONDRA KONFERANSI

kabine
plânlama
köy işleri
y. t. p.
erhard
chuen - lai

incelemeler

TÜSTAV

kıbrıs tezi

ne diyorlar

BASINIMIZDA ONBEŞ GÜN

KIBRIS'TAKİ KANLI OLAYLAR :

21 Aralık tarihinde Kıbrıs'taki, Rumların Türklere karşı giriştikleri tecavüz ve katli bütün şiddetiyle devam ederken, Başbakan İnönü garantör devlet olarak derhal müdahale etmiş, Türk uçakları Kıbrıs semalarında uçuş, donanma Akdeniz'de hazır olarak beklemiş, Cumhurbaşkanı NATO devletleri başkanlarının dikkatini çekmiş, Yunan - İngiliz Elçileri ile temaslarda bulunulmuştur.

Memleketimizde derin infial uyandıran bu olayları yakından izlemek için hemen bütün gazeteler birer muhabirlerini Kıbrıs'a göndermişler, bütün sayfalarını Kıbrıs olaylarına ayırmışlar, geniş yorumlarda bulunmuşlardır.

Ocak ayının başlarındaki gazeteler, olayların halen devam ettiğini, Rumların anlaşmalara riayet etmediklerini, halen bazı yerlerde barikatlar kurulduğunu, fiili olarak Türk ve Rum bölgelerinin ayrılmış olduğunu bildirmektedirler.

3, 4, 5 Ocak tarihli gazeteler, Kıbrıs'ta ahlak tehlikesinin belirmesi üzerine yapılan yardımları, Rum polislerinin engellemeye çalıştığını, Kıbrıs halkının Lefkoşe'ye göç etmeye başladığını, bundan sonraki yegâne çarenin, Taksim olduğunu, Londra'da Kıbrıs için bir toplantı yapılacağını yazmaktadırlar.

6 Ocak tarihli gazeteler, Dr. Fazıl Küçük'ün, Makarios Hükümetinin artık meşru olmadığını söylediğini, Türk memurlarının işbaşı yapmayacaklarını, iki cemaatin artık beraber yaşayamayacağını yazmaktadırlar.

DÜNYA'da Feyyaz Tokar, «İç politika tutumu daima tartışma konusu olmuş. Sayın İnönü'nün hiç yıpranmamış dış politika yönetimindeki itibarını aynen muhafaza için Kıbrıs olaylarının üstesinden gelme çarelerini arayacağına ve bulacağına inanıyoruz» diye yazmaktadır.

MİLLİYET Gazetesinin, Düşünenlerin Düşünceleri sütunundaki yazısında, Yaşar Nabi, Kıbrıs'ın durumu hakkında, takip edilen politikanın isabetsizliği ve düşülen bugünkü durumu belirttikten sonra tek hal çaresinin, bu adanın ya NATO devletleri emrinde serbest bir şehir olmasını veya NATO devletlerine ait bir üs olarak yeni bir statüye bağlanmasını istemektedir.

YENİ İSTANBUL'da Tarık Buğra, Kıbrıs hakkında yazdığı bir makalesinde, «Veyl pis bir gurur ve menedebur bir üstünlük kuruntusu uğruna ve eşekçe bir gaffletle dine de, insanlığa da, yaşama hak ve hürriyetlerine de, aklı ve izana da sırt çevirenlere!» demektedir.

SON HAVADİS Gazetesinde «Bu andlaşma hâkâtı paca vramı değildir» diye yazdığı başyazısında Mümtaz Faik Fenik, «Milletlerarası andlaşmalar, işine geldiği zaman beline bir telime vurup atmak için yapılmazlar. Ona imza atanların şerefi ve haysiyeti vardır. Birisi koruması, imza atan diğer devletler forumuna mecburdurlar... Aksi takdirde bunun zararı çok büyük olur» diyor. Aynı gazetede Orhan Seyfi Orhon ise, «İnönü Hükümetinin Meclisten güven oyu alması, çok yazık ki, neticeyi değiştirmiş : Bu hükümet Kıbrıs meselesinde memleketin itimadını kaybetmiştir. Bütün partiler, bütün millet kendisiyle beraber olduğunu söylemişken hiçbir şey yapamamıştır» diye yazmaktadır.

7 Ocak tarihli gazeteler, Kıbrıs'ta tecavüzlerin devam ettiğini, bir Türk okulunun ateşe verildiğini, Rumların Kıbrıs'ın kuzeyinde tahkimat yaptıklarını, Türklere ait tapu kayıtlarının imha edildiğini, Başbakan İnönü'nün Dünya Devlet Başkanlarına Kıbrıs'taki olaylar hakkında bir mesaj gönderdiğini yazmaktadırlar.

TERCÜMAN'da Kadircan Kafı, «Altmış altı sene önceki "Girit Meselesi" bugün "Kıbrıs Meselesi" şeklinde hortlamış bulunuyor, yine papazlar, yine Rumlar, yine Yunanlılar, yine deşet, yine bizdeki uyumsuzluk...» demektedir, Kıbrıs olaylarında Dışişleri Bakanlığımızın durumunu tenkit etmektedir.

ULUS'da İffet Aslan, «Batılılar Türkiye'nin Kıbrıs'la ilgili tutumunu anlamazlıktan gelemez» başlıklı yazısında, «... Ortada iki suç vardır : Birisi siyasi suçtur. Bu suçun muhtevasını Makarios ve humpalarının Anayasayı ihlâl eden tutumları doğurmuştur... İkinci suç adidir. Muhtevasını cinayetler ve bütün bir toplumu imha teşebbüsü teşkil etmektedir... Şimdilik batı da bu tutumumuzun haklılığına göz yumup, meseleyi hafife alamazlar» diye yazmaktadır.

8 Ocak tarihli gazeteler, Kıbrıs'ta çarpışmaların devam ettiğini, Türkiye'ye gelen Denktaş'ın Kıbrıs konusunda taviz vermenin doğru olmayacağını söylediğini yazmaktadırlar.

MİLLİYET'in Durum sütununda, «Bütün o'ân bitenlerden sonra iki toplumu adada bir arada yaşamaya zorlamak ve bu hususta bir deneme daha istemek yalnız Kıbrıs'ı değil başka ülkelerinde kana boyanmasına NATO'nun çökmesine sebep olacaktır» denilmektedir.

YENİ SABAH'ın Başyazısında, «Hakikatte bugün elimizde tek bir hal şekli var : O da taksim... Bunun dışındaki lakırdılar palavra ve afsun...» denilmektedir. Aynı gazetede Şükrü Baban ise, Londra'da yapılacak toplantı için bir taviz verilmemesi, eski andlaşmaları takviye etmekten yeni bir formül bulmanın yerinde olduğunu yazmaktadır.

TERCÜMAN'da Ahmet Kabaklı, «Üç düşman el ele» başlıklı makalesinde, «Rusya, EOKA ve Ortadoksluk, asırlardan beri el ele vermiş, Makarios'lar imal etmektedir» diyor.

9 Ocak tarihli gazeteler, Kıbrıs'ta silâhların bırakıldığını, Makarios'un «Türkler, Taksimde ısrar ederlerse konferansı bırakırım» dediğini, barikatların kaldırıldığını yazmaktadırlar.

DÜNYA Gazetesinde Hayri Alpar, «Ada Türklerinin yaptıkları "nefsi müdafaa" dır ki bu da "meşru müdafaa" hakkına dayanmaktadır. Bu gibi savunmaları, insanlara hukuk rejimi tanımıştır. İç hukukta da, dış hukukta da vadır bu hak. Meşru savunmalarda ise adam da öldürülür... Kıbrıs vahşeti asla örtülemez, bu vahşiyane cinayetleri işleyenler kendilerini sorumluluktan, cezadan asla kurtaramazlar» diye yazmaktadır.

VATAN'da Naim Tirali, Kıbrıs müzakereleri hakkında şöyle diyor : «Muhalefet partilerinden, iktidar partisinden, bağımsızlardan, parlamento dışından, Kıbrıs konusunu iyi bilenler, hükümetin her an yardımına koşabilecek şekilde, bir araya toplanmalı, görevlendirilmelidirler.»

10 Ocak tarihli gazeteler, EOKA'nın şimdiden ilhakı ilân ettiğini, Rumların barikatları kaldırmadıklarını, Türk Bakanların kabine toplantılarına iştirak etmediklerini, Konferansın hangi gün toplanacağını belli olmadığını, Kıbrıs'ta ayrı bir Türk idari teşkilâtının kurulduğunu yazmaktadırlar.

ULUS'da Cihad Baban, «Bir kere Makarios kendi devletinin tab'asını birbirine kıldıracağı için vatan ihaneti suçu ile de suçludur. Kendisinin bu sebepten hesaba çekilmesi lazımdır... Her şeyi inkâr ettiği için kargaşalık unsuru olmuştur» demektedir.

SON HAVADİS'te Mümtaz Faik Fenik, ilhakın Yunanistan için de zararlı olduğunu izah ederek şöyle diyor : «İlhakın gerçek Yunan milliyetçiliği ile zerre kadar ilgisi yoktur... Zira Kıbrıs'taki Rumların çoğunluğu komünisttir...»

11 Ocak tarihli gazeteler, Dr. Küçük'ün yakılan Türk köylerini gezdiğini, Rauf Denktaş'ın «en iyi yolun taksim» olduğunu söylediğini, Reşat Özarda'nın Kıbrıs politikasını şiddetle tenkid ettiğini yazmaktadırlar.

ULUS'ta Cihad Baban, «Acı veren bir manzara» başlıklı yazısında, «Dışişleri Bakanı Londra'ya gitmiştir. Orada, yalnız büyük çoğunluğu değil, muhalifi ve muvafığı ile bütün Türk Milletinin kendisini desteklediğinden emin olmalıdır ki; davaya sınırsız sarılsın ve tereddüte düşmeden, şüphe duymadan, Özarda'nın hangerini sırtına yiyeceğinden endişe etmeden vazifesini yapabilsin» demektedir.

ZAHER Gazetesinde Firuzan Tekil, Makarios'un, «Taksim istenirse masayı terkederim» sözünden sonra Londra'da yapılacak konferansın mevzuunun ne olacağını soruyor. Konferansın evvel statünün kimler tarafından bozulduğunun araştırılması istiyor.

12 Ocak tarihli gazeteler, Türk heyetinin Londra'ya kararlı gittiğini, Rumların tedhişe sinsice devam ettiklerini, Kıbrıs cemaat liderlerinin İnönü ile görüştiklerini yazmaktadırlar.

DÜNYA'da Bedii Faik, yazdığı fıkrasında, «Reşat Özarda (AP) Mecliste gene gündem dışı söz almış : Garantör devlet olarak İngiltere Kıbrıs'a asker çıkarır da biz neden çıkarmayız? diyor» demektedir, Özarda'nın bu hususta birkaç şeyi bilmediğini ilâve etmektedir.

MİLLİYET'in Durum sütununda, «Tezler» başlıklı yazıda, Londra Konferansında söz konusu edilmesi muhtemel tezleri şöyle sıralıyor : 1 — Yürürlükteki Anayasada işlemediği iddia edilen (daha doğrusu işletilmeyen) hükümlerin değiştirilmesi, 2 — Yürürlükteki Anayasanın uygulanması, 3 — Federasyon, 4 — Taksim» ve 2 ile 3. tezlerin üzerinde birleşmenin gerektiğini belirterek, «bu olmazsa gelecek bütün teşebbüslerin karşısında kararlı bir Türk Milletinin olacağını» yazmaktadır.

13 Ocak tarihli gazeteler, Londra Konferansının bugün başlayacağını, İngilterenin müdahale hakkının B. M. ye devrini istediğini, F. Küçük'e göre Makarios'un idareyi çetecilere verdiğini, Denktaş'a göre ise, Rumların konferansı sabote edeceklerini yazmaktadırlar.

CUMHURİYET'te Evvet Güresin, Londra Konferansının zorlu geçeceğini tahmin edildiğini, Makarios'un gayretlerinin bütün anlaşmaları feshettirerek, «kendi mukadderatını kendisinin tayini» ni temin etmek istediğini belirttikten sonra, «Herhalde Kıbrıs işi çıkmazdadır. Ve eğer İngiltere yakın seçimlerin korkusu içinde Makarios'un tezine doğru kaymakta devam ederse, meseleyi diplomatik yollarla bir çözüm şekline bağlamak bütün imkânsız hale gelecektir» diye yazmaktadır.

AZINLIK HÜKÜMETİ VE REFORM :

17 Kasım Mahalli Seçimlerinden sonra beliren durum II. Koalisyonun bozulmasına ve 25 gün devam eden hükümet buharına sebep olmuştur. Bu arada yeni hükümetin kurulması görevi, İnönü - Gümüşpala'ya, bilâhare yine İnönü'ye verilmişti. İnönü II. Koalisyondaki ortakları ile anlaşma yoluna gitmiş ve bir reform hükümeti kuracağını söylemiştir. Müzakereler sonunda CKMP ve YTP yeni bir koalisyon denemesine girmeyeceklerini belirtmişler, İnönü de yeni hükümeti bağımsızlarla kuracağını açıklamıştır. Fakat böyle bir hükümetin azınlık hükümeti olacağını ve güven oyu alamıyacağı, arzu edilen reformları yapamayacağı çeşitli çevrelerce ifade edilmiştir. Bilâhare 4 Ocak tarihinde yapılan güven oylamasında 404 milletvekilinden 225 müsbet, 174 menfi oyla yeni Hükümet güven oyu almıştır.

(Devamı sayfa 19 da)

Londra Konferansına Doğru

FORUM

FIKİR MEYDANIDIR
ONBEŞ GÜNLÜK TARAFSIZ SİYASİ İKTİSADİ KÜLTÜR DERGİSİ

BU SAYIDA

Basınımda Onbeş Gün

Baş Yazı

Londra Konferansına Doğru

ONBEŞ GÜNÜN NOTLARI :

Yeni İnönü Kabinesi
Plânlama Teşkilâtı Danışma Kurulu
Köy İşleri Bakanlığı kurulurken
Y.T.P. den nereye
Erhardt'ın Amerika gezisi
Çu En-Lai'nin Afrika gezisi

İNCELEMELER :

Ataş Grevi, Mevzuat ve Hükümetin
Yetkisi **Cahit TALAS**
Yatırımlarda İnşaat Meselesi
Şevki VANLI
Biz de Anadolu'yu Geziyoruz.
HARMANDALIOĞLU

SERBEST SÜTUN:

Kıbrıs Tezî (Y. K.)

OKURLARIN FORUMU

Bankaların Tasarrufu Teşvik İkramiyeleri (T. Y.)

NE DİYORLAR :

İnönü'nün Sabrı
Tehlikeli Bir Durum
Kıbrıs'ta Gerginlik
Kıbrıs'ta Yine Kan Dökülüyor
Makarios İşleri Karıştırıyor
Kıbrıs'a Duyulan Alâka
Kıbrıs Kargaşalıkları

Bibliyografya

Der.: S. N. ÖZERDİM

Dergi baskıya verildiği sıralarda, tarihi bir dönüm noktası haline gelmesi mümkün olan Londra Konferansı başlamış olacaktır. Bu Konferansı gerekli kılınmış olan yakın olaylar malûmdur. Bu yazımızda, Londra ve Zürich anlaşmalarını takibeden Kıbrıs probleminin safhaları üzerinde durduktan sonra, Aralık 1963 te cereyan etmiş olan kanlı olaylardan sonra Kıbrıs'ın durumunu ve Hükümetin tutumunu gözden geçireceğiz ve Londra Konferansında Türkiye ve Batı ittifakı bakımından ortaya çıkan başlıca meselelerle mümkün görünen hal tarzları hakkında düşüncelerimizi ifade edeceğiz.

**

Londra ve Zürich anlaşmaları ile kurulan yeni Kıbrıs Devletinin yaşatılmasının, çok geniş ölçüde Rum ve Türk cemaatinin iyi niyetlerine ve işbirliği arzularına bağlı bulunduğu başlangıçtan beri aşıkardı. Meydana getirilmiş olan ve karşılıklı tavizlere dayanan Anayasa sistemi ile Hükümet şeklinin başka türlü işlemesine imkân yoktu. Bu sistemin mer'iyette bulunduğu beş yıl zarfında iyi işlemiş olduğu iddia edilemez. Doğrusunu söylemek icabederse, aksamalarda her iki cemaatin da hissesi olmuştur. Ancak, Aralık 1963 e kadar, ihilâflara ve aksamalara rağmen, kurulmuş olan sistemin tam bir başarısızlıkla neticelendiğini ve hiçbir surette işletilemeyeceğini iddia etmek için kâfi sebep yoktu, hele bu sistemin, ancak dört-beş sene gibi kısa bir müddet için tecrübe edilmiş olduğu hatırlanırsa.

Durumu bu olduğu halde, 1963 yılında Devletin Cumhurbaşkanı ve onu destekleyen Kıbrıslı Rum ruhanî ve sivil liderler Anayasanın işlemediğini ileri sürerek, Türk cemaatinin haklarını çok sert bir şekilde kısacak tarzda bunun tadil edilmesi icabettiğini söylemeğe başlamışlardır. İki cemaat arasında zaten şüpheler mevcut iken, Makarios'un bu tarzda bir kampanyaya başlaması iki cemaat arasında huzursuzluğu son raddeye çıkarmış ve Kıbrıs'ı bir barut fıçısı haline getirmiştir.

Lefkoşe'de polisler ile iki Türk arasında vukubulan ve Türklerin öldürülmesi ile neticelenen bir olaydan sonra, iki cemaat arasında çarpışmalar başlamış ve müdafaasız Türkler bir çok

yerde fecî tecavüzlere maruz bırakılmış ve öldürülmüşlerdir. Birkaç gün devam eden çarpışmalar ve vuruşmalar da, sayı itibariyle azınlıkta olan Türkler, bir çok yerlerde abluka edilmiş, bazıları ise, Rumlar tarafından esir alınarak kamplara götürülmüştür. Bu sırada, Radyo tamamen Rumların sözcüsü vaziyetine gelmiş, Türk evlerine âmme hizmetleri kesilmiş, posta ve muhabere durdurulmuştur. Velhasıl hayat Türkler için cehennem haline getirilmek istenmiştir. Makarios ve Rum idarecileri, bütün bu kanunsuzluklar karşısında seyirci kalmışlar, daha doğrusu perde arkasından, çeşitli yönlerden inkişaf eden bu imha plânını idare etmişlerdir. İngilizlerin müdahalesinden evvel Makarios ve Rum idarecilerin tutumu karşısında ancak bir tek hüküm olabilir; o da, geniş ve şümullü bir sindirme ve yok etme plânını tatbik ettikleri hükmüdür.

**

Bu fecî durum karşısında, Türk Hükümeti medenî dünyanın ve büyük devletlerin nazarı dikkatini celbederek katliamın durdurulmasını istemiştir. Hükümetin bu çağrılarını hiçbir netice veremeyince, Zürich Anlaşmasına dayanılarak, Türkiye'nin tek taraflı müdahalede bulunabileceğini göstermek lüzumu hâsıl olmuş ve Türk uçakları Lefkoşe üzerinde görünmüştür. Bu hareket neticesinde, Başpiskopos Makarios, çarpışmaları durdurmak üzere, İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın üçlü müdahalesini kabul etmek zorunda kalmıştır. Adaya getirilen İngiliz askerleri kısa bir müddet içinde ateşin kesilmesini sağlamışlardır. Bununla beraber, Rumların tethiş hareketlerinin Türklerin evlerini yağma etme ve ateşe verme şeklindeki terör salmaya matuf teşebbüslerini devam etmiş olduğu ve kısmen hâlâ da devam ettiği bir vakıadır.

Türkiye'de, tabiatıyla, Kıbrıs olaylarının tepkisi fevkalâde şiddetli olmuştur. İlk his, Kıbrıs'taki vatandaşlarımızı biran evvel yardım etmek ve onların müdafaasına koşmak şeklinde tecessül etmiş, bu arzular bir çok yerde ve muhtelif şekillerde ifade edilmiştir. Bu arada, üçlü müdahaleyi temin ettikten sonra dahi, Türk Hükümetinin tek başına daha ileri gitmemesi ağır bir şekilde tenkit edilmiş, Hükümet daha

enerjik ve daha dinamik bir şekilde hareket etmeğe davet edilmiştir. İlk heyecan ve tessürün tesiri altında, bu reaksiyonları ve yükselen tenkitleri tabii karşılamak icabeder. Fakat üçlü müdahale tesirini gösterdikten sonra ve Makarios çok müşkül mevkide bırakıldıktan sonra, hükümet aleyhindeki tenkitlerin devam etmesini ve Rumlara muhalefet partilerinin şiddetle katılmasını anlamak daha zordur. Muhalefet partileri, başta Adalet Partisi, Hükümeti yumuşak davranmış olmakla suçlamışlar ve daha dinamik davranması icabettiğini söylemişlerdir. İnönü de kendilerine bundan ne kasedtiklerini, bir çıkarmayı doğru bulup bulmadıklarını sorunca, sükût etmeyi tercih etmişlerdir.

Aslında, Kıbrıs buhranı esnasında, Hükümetin tutumunun her bakımdan yerinde olduğu şimdi anlaşılmış bulunmaktadır. İnönü, hem kararlı, hem soğukkanlı olduğunu göstermiş, tek başına müdahale tehdidi ile üçlü müdahaleyi zorlayarak, katliamı durdurmuş, Makarios'un kanunsuz durumunu dünyaya açıkça göstererek dünya halk oyunun kısmen lehimize çevrilmesine yol açmış ve dâhildeki tazyiklere dayanarak, Yunanistan ile aramızda harbe müncer olması muhakkak görünen ve daha bir çok ihtilâta sebebiyet verecek olan bir çıkarmaya engel olmuştur.

Kıbrıs'ın âkibetini tâyin etmek üzere toplanacak Londra Konferansının arifesindeki durumu yukarıda hülâsa etmiş bulunuyoruz. Aslında, Türkiye Yunanistan, İngiltere ve Kıbrıs'taki Türk ve Rum cemaatı liderlerinin iştirak edecekleri Londra Konferansının, henüz Kıbrıs'taki feci olaylar herkesin hatırında iken ve çarpışmalardan çok kısa bir müddet sonra, toplanması pek isabetli sayılamaz. Böyle gergin ve asabi bir hava içinde, salim ve muvazeneli hal çarelerine varılması çok güç olur. Londra Konferansının biran evvel toplanmasını isteyen İngilizlerdir. İngilizler şimdi Kıbrıs'ta nizamı koruma yükünü tekrar taşımak zorunda kalmışlardır ve bu mükellefiyetlerinden biran evvel kurtulmayı arzu etmektedirler. Konferansa acele toplamaktaki arzuları bundan ileri geliyor.

Londra Konferansı, Kıbrıs dâvasına uzun vâdeli bir çare bulmak üzere toplanmaktadır. Herkesin takdir edeceği gibi yeni bir çözüm yolu bulmak hiç de

kolay olmayacaktır, bilhassa malûn şartlar altında toplanan bir konferans için. Kıbrıs için yeni bir hal çaresi aranırken Türkiye'nin tutumu ne olmalıdır. Türkiye'yi ilgilendiren başlıca mevzular nelerdir? Ne istediğimizi ve ne istemediğimizi sarıh olarak bilirse, bir hal çaresine varmamız kolaylaşır.

Başta, üzerinde ısrar etmemiz gereken mevzu Kıbrıs'taki ırkdaşlarımızın can ve mal emniyetini kati olarak sağlamaktır.

İkinci mesele, Doğu Akdeniz bölgesinde mevcut dengeyi bozmayarak Türk - Yunan münasebetlerini sağlam bir zemine istinat ettirmektir.

Varılacak olan hal çaresinin bu iki şartı birleştirmesi ve ihtiva etmesi icabeder. Bu iki şartı tam olarak gerçekleştirmeyen bir anlaşma sağlam ve uzun ömürlü olamaz. Böylece mesele, Türk halkının can ve mal emniyetini sağlayacak ve aynı zamanda kuvvet dengesini bozmayacak bir hal çaresi bulmaktır.

Türk halkının emniyetinin sağlanması mevzuunda, son olaylardan sonra iki cemaatin, bir arada ve karışık halde yaşamaları halinde emniyetin tesirini imkânsız kılacağını söyleyebiliriz. Her ne kadar şimdiye kadar tatbik edilmek istenen müşterek Cumhuriyet sisteminin siyasi ve iktisadi bakımlardan üstünlükleri haiz olduğu ileri sürülebilirse de, bu sistemin şu veya bu şekilde devam ettirilmesi ve Türklerle Rumlar arasında sulh ve işbirliği sağlanarak, Türklerin can ve mal emniyetinin temin edilmesi üzerinde durulamaz. Makarios'un sembolleştirdiği idareye hiç bir güven kalmamıştır. Makarios'un tekrar güven kazanmasına da imkân yoktur. Binaenaleyh, cemaatlerin ayrı bölgelerde yaşamalarından başka çare görünmemektedir. Ancak ayrı yaşamak ve kendi emniyet teşkilâtı vasıtasıyla korunmak hususları cemaatlere can ve mal emniyetini sağlayacaktır. Bu ayrı yaşama keyfiyeti, ya Adanın fiilen iki bölgeye taksim edilmesi ve Türk bölgesinin Türkiye'ye, Rum bölgesinin Yunanistan'a ilhak edilmesi suretiyle gerçekleştirilebilir veya mahallî muhtariyeti haiz iki bölgeden bir Federasyon teşkil ederek Federasyon tarzında yeni bir Kıbrıs devleti teşkil edebilir.

Buna benzeyen herhangi bir hal tarzı, Doğu Akdenizde Türkiye ile Yunanistan arasındaki kuvvet dengesini

bozmayacak ve Türkiye ile Yunanistan arasındaki başlıca ihtilâf mevzuunu ortadan kaldırarak bu iki devlet arasında sağlam münasebetlerin kurulmasına yol açacak ve Batı ittifakının Cennup cephesini takviye edecektir.

Diğer taraftan, Makarios'un hâlen istediği gibi, Anayasa'yı tadil ederek Türk cemaatinin haklarını kısmak ve bu şartlar altında Kıbrıs Cumhuriyeti'ni devam ettirmek, başlıca hedef olan Türklerin can ve mal emniyetini sağlamayı katiyyen gerçekleştirmeyecektir. Bunu elde ettiği takdirde! Makarios'un atması muhakkak görünen ikinci adım, yani Adanın Yunanistan'a ilhakı ise, Doğu Akdeniz'de kuvvet dengesini, tek taraflı olarak Yunanistan lehine bozacak ve devamlı bir huzursuzluk kaynağı teşkil edecektir.

Bu arada ünlü tarihçi, Arnold Toynbee tarafından son günlerde ileri sürülen bir hal çaresi üzerinde durmak doğru olur. Toynbee, New York Herald Tribune gazetesinin 6 Ocak tarihli sayısında çıkan bir yazıda, hareket noktası olarak, Kıbrıs'ın, bundan böyle, iki milletten müteşekkil müstakil bir devlet olarak yaşamasının tamamen imkânsız olduğu keyfiyetini kabul etmektedir. Binaenaleyh, aranacak hal çaresinin bunun dışında olmasını ve aynı zamanda Türkiye'nin ve Yunanistan'ın haklarını ve prestijini sarsmayacak tarzda olması icabettiğini ileri sürmektedir. Teklif ettiği çözüm şudur: Rumların çoğunlukta bulundukları Kıbrıs adasının Yunanistan'a verilmesi ve buna mukabil Türklerin çoğunlukta bulundukları Batı Trakya bölgesinin de Türkiye'ye iade edilmesidir. Kıbrıs'ta yaşayan Türk ekalliyeti ile Batı Trakya'da yaşayan Rum ekalliyetinin haklarını korumak ve emniyetlerini sağlamak mükellefiyeti, böylece doğrudan doğruya Yunan ve Türk Hükümetlerine terettüp edecektir. Her iki memlekette de her iki ırktan önemli miktarda ekalliyet olacağına göre, hükümetler ekalliyetlerin haklarını korumakta titiz davranacaklardır.

Kısaca üzerinde durduğumuz Toynbee'nin teklifi meseleyi daha radikal tarzda halletmeğe matuftur. Kanaatimizce, Londra'da üzerinde durulmağa değer alternatiflerden birini teşkil edecek mahiyettedir. Makarios ve Yunan hükümeti taksimi kabul etmezlerse, kendilerine teklif edilecek alternatif Toynbee'nin ileri sürdüğü alternatif olacaktır.

Onbeş Günün Notları

Yeni İnönü Kabinesi

Başbakan İnönü, Kennedy'nin cenaze törenine katılmak üzere Amerika'da bulunduğu sırada C.K.M.P. ve Y.T.P. bakanları hükümetten istifa etmek suretiyle ikinci koalisyonun devamı imkânını ortadan kaldırmışlardır. İkinci koalisyonun bozulması sonucunu doğuran çeşitli sebepler arasında, il genel meclisi, belediye ve muhtar seçimlerinin sonuçları önemli yer tutar. Bu seçimler sonuçlarından memnun kalmıyan C.K.M.P. ve Y.T.P. hükümetten çekilmek suretiyle genel arzuya uygun bir hükümet teşkili imkânını sağlamak istemişlerdir. Ayrıca bu partiler ilerdeki genel seçimlerde kazanma şanslarını da hesaba katmışlardır. İnönü'nün yurt dışında bulunduğu sırada, C.K.M.P. ve Y.T.P. nin hükümetten çekilmesi, uzunca süren bir hükümet buhranı yaratmıştır. Özellikle Kıbrıs olaylarının arifesinde ve İnönü'nün dışarda bulunduğu sırada koalisyonun bozulması, memleketimiz için kritik ve rizikolu günlerin doğmasına sebep olmuştur.

Yeni hükümetin kurulması hususunda çeşitli ihtimaller üzerinde durulmuştur: Koalisyonun eski ortaklarının yeniden hükümet kurması veya A.P. ve C.H.P. koalisyonu veya C.H.P. dışında A.P. nin çeşitli kombinezonlarla hükümeti teşkil etmesi veya millî koalisyon gibi ihtimaller üzerinde durulması ve C.H.P. nin bağımsızlarla birlikte azınlık hükümeti kurması ihtimali gerçekleşmiştir. Kanaatimizce bu hal çaresi, memleket menfaatlerine ikinci derecede en uygun olanı da, liderliğini A.P. nin yaptığı, C.H.P. dışında bir hükümetin kurulması daha fazla tercih edilirdi. Bununla beraber bugünkü hükümeti birçok bakımlardan iyi bir sonuç olarak değerlendirebiliriz:

Bugünkü hükümet, azınlık hükümeti olmasına rağmen yeter derecede kuvvetlidir. Zira ikinci koalisyonun bozulmasıyla millet iradesine uygun bir hükümetin teşkili imkânı sağlanmış ve çeşitli ihtimaller denendikten sonra bu hal çaresine varılmıştır. Bugünkü hükümetin böyle bir zemin üzerine kurulması ekalliyet hükümeti olmasının mahzurlarını büyük çapta gidermiştir. Başka bir deyimle ikinci koalisyonun bozulması bugünkü hükümetin kuvvetini sağlamıştır.

Hükümetin başka bir özelliğini, önemli derecede genç elemanların hükümette yer alması teşkil etmektedir. Bu sonuç üzerinde İnönü'nün tutumu kadar, C.H.P. içindeki genç grubun da etkisi vardır. C.H.P. içindeki gençler kendilerini kabul ettirmişlerdir. Yeni devlet adamlarının yetişmesine imkân vermesi bakımından kabinenin kuruluş şekli memnuniyet vericidir. Ancak özellikle genç bakanların kendi bilgi ve görgülerine uygun bakanlıklara atanmış olmaları dikkat nazarını çekmektedir.

Kabinenin başka bir özelliği de bağımsız bakanlara nisbeten az önemli bakanlıkların verilmiş olmasıdır. Bu, en normal ve tabii bir haldir.

Kabinenin en önemli özelliği belirli bazı reformları gerçekleştirmek maksadıyla işe başlamış olmasıdır. Bu reformlar arasında toprak reformu birinci planda yer tutmaktadır. Ayrıca Köy Bakanlığının da kurulmuş olması memnuniyet vericidir. Ancak yeni hükümet; toprak reformu, Köy Bakanlığı ve Enerji Bakanlığı hakkında tam ve kat'i bilgiye sahip olmadığı intibahı uyandırmaktadır. Özellikle toprak reformu gibi köklü bir dâvanın halledilmesi hususunda yeni hükümetin tutumu merakla bekleniyor. Mesele, toprak reformunu öngören kanunu yasama organından geçirmek değil, kanunun memleket gerçeklerine en uygun bir şekilde yasama organına sevk edilebilmesidir.

Son hükümet buhranının soğukkanlılıkla atlatılmış olması memnuniyet vericidir. Demokrasilerde hükümetlerin düşmesi ve uzun süren hükümet buhranlarıyla karşılaşılması ve hattâ hükümet buhranını gidermek maksadıyla yeni seçimlere gidilmesi normaldir. Bütün mesele bu gibi buhranların içinden çıkmak hususunda partilerin iyi niyet göstermeleridir. Ancak bu suretle demokratik rejim teminat altında bulunur. Partilerin iyi ve örnek tutumları demokrasinin teminatı olduğu gibi, siyasî hayata itibarı da takviye eder. Bu bakımdan hükümetleri hırpalamak ve düşürmek hedef olarak seçilmemelidir. Bugünkü hükümete, ekalliyet hükümeti olmasına rağmen geçici hükümet nazariyle bakmamak lâzım gelir. Hükümet, reformları memleket gerçeklerine uygun şekilde gerçekleştirebildiği müddetçe yasama organından destek görmelidir.

Köy İşleri Bakanlığı Kurulurken

Üçüncü Koalisyon Hükümetinde yer alan yeni Bakanlıklardan biri de, Köy İşleri Bakanlığıdır. Daha doğrusu, böyle bir Bakanlıktan sorumlu olacak olan Bakan tayin edilmiş olmakla beraber, bu Bakanlığın faaliyet alanı çizilmemiş, görev, yetki ve sorumluluklarının neler olacağı belirtilmemiştir. Tek kelimeyle, ortada bir Bakan var, fakat henüz bir Bakanlık yoktur. Böyle bir durum daha önce de 1958 yılında zuhur etmiş, İmar ve İskân Bakanlığının fiilen çalışmaya başlaması, Bakanın tayinini birkaç aylık bir gecikmeyle izlemiştir. Bir farkla ki, o zaman, İmar Bakanlığının görev ve yetkileri ile ilgili hazırlıklardan çoğu daha önce tamamlanmış, faaliyet alanı, yürütme organı içindeki yer kesin olmasa bile oldukça belirli çizgiler halinde ortaya çıkmıştı.

Nedenleri tam olarak bilinmemekle beraber, Köy İşleri Bakanlığının kurulmasıyla; nüfusunun büyük bir çoğunluğu köylerde yaşamakta ve tarım sektöründe çalışmakta olan memleketimizde, köylünün, yani halk çoğunluğunun problemlerine ciddi surette eğilinmekte olduğu intibahı vermek istendiği tahmin edilebilir. Gerçekten, bu suretle, kırk yıldan fazla bir süredir köy kalkınmasını gerçekleştirmeye çalışan bir ülkede köylü vatandaşların hayat şartlarını biraz olsun yükseltmek ve köyü millî ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkılarda bulunan verimli bir yerleşme ünitesi haline getirmek imkânına kavuşulacağı düşünülebilir.

Fakat, Köy İşleri Bakanlığının kurulması, böyle bir amacı, bugünkü şartlar altında ne dereceye kadar gerçekleştirmeye elverişlidir? Bu soruya evet diyebilmek için, bugüne kadar köye yönelmiş bulunan kalkınma çabalarının başarısızlığını, bir Köy Bakanlığının bulunmamasında aramak gibi yanlış bir görüşle hareket etmek gerekir. Oysa ki, köye götürülen hizmetler arasında koordinasyon eksikliği, köylünün kendi gücü ile halledebileceği en basit hizmetleri bile devletbabadan beklemesi, aydının köyle bağlantısının çok zayıf ve çoğu hallerde hiç bulunmaması, köye hizmet götürmenin zaman zaman politik çıkarılara âlet edilmek istenmesi gibi faktörlerle beraber, köy kuruluşlarımızın rasyonel bir yerleşme düzeni içinde bulunmaması köy kalkınması sorununun temel nedenlerini teşkil etmektedir. Teşkilâtın yokluğu, ya da yetersizliği bunlardan belki yalnız bir tanesidir.

Plânlı kalkınma devresine girdikten sonra, köy kalkınmasının çareleri üzerinde yeni bir anlayışla durulmaya başlanmış, bu alanda başarı sağlanmış başka ülkelerin tecrübelerinden de yararlanılarak toplum kalkınması (community development), köy kalkınmasının metodu olarak kabul edilmiştir. Bu metod köylünün kendi ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlama yolunda bütün gücünü ve imkânlarını devle-

tin yardım ve müzahareti ile birleştirmesi anlamını taşımaktadır. Bir yandan köylünün, öte yandan köye hizmet götürenlerin davranış ve tavırlarında esaslı değişiklikler yapılmasını gerektiren bu metodun memleketimizdeki başarı şansını denemek üzere Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından iki yıldan beri bazı çalışmalar yapılmaktadır. Bilgi, eleman ve sair sınırlılıklar sebebiyle bu çalışmalar bugüne kadar beş ilâ altı pilot bölgeye inhisar etmiş, bununla beraber, gerek il, gerek ilçe, gerekse köy seviyesinde yapılan seminer, toplantı ve tartışmalarda toplum kalkınması metodunun tanıtılması ve benimsetilmesi yolunda olumlu adımlar atılmıştır.

Bahis konusu edilen bu çalışmaların sonuçları tam olarak alınmadan ve değerlendirilmesi yapılmadan, görev ve yetkileri açıkça bilinmeyen bir Köy Bakanlığı kurulmuştur. Tekrar etmek gerekir ki, böyle bir Bakanlığın kurulması için fikir ortamı henüz hazır değildir. Bu zamansız ve erken kuruluşa rağmen, Köy Bakanlığına bazı görevler vermek, bu emrivakinin telâfisine çalışmak gerekmektedir. Basında yapılan tartışmalardan da anlaşıldığı gibi, tartışılan konu, Bakanlığın bir koordinasyon görevi ile görevlendirilmesi mi yoksa, birtakım icrai yetkileri olması mı gerektiği hususudur. Köylerimize çeşitli bakanlık ve müesseseler tarafından ayrı ayrı götürülen hizmetlerin koordinasyonunun herhalde büyük çoğunlukla bu Bakanlığa verilmesi gerekecektir. Ancak bu takdirde, başka Bakanlıklarla görev ve yetki tedahüllerinin mevcut düzensizliği bir kat daha arttırması ihtimali vardır. Öte yandan Bakanlığa herhalde, yürütme organının bir parçası olarak köylerle ilgili bir takım icrai yetkiler de verilecektir. Nitekim yeni Bakan, basında çıkan bir beyanatında köy hizmetlerinden bazılarını değinerek, bunların sağlanması için çaba sarfedeceğini bildirmiştir. Su, köy yolları, köy okulları ve sair köy hizmetleri bakımından bugün mevcut Bakanlıkların taşıdıkları sorumluluk ve yetkilerin belli ölçülerde Köy Bakanlığına transfer edilmesi de, bir takım problemler doğurmaktan şüphesiz geri kalmıyacaktır. Bu arada, toprak reformu ile ilgili hazırlık çalışmalarının ve bu alandaki uygulamanın da adı geçen Bakanlığa verilmesi ihtimal dâhilindedir. Bu ise, henüz kurulmuş ve kendi faaliyet alanını çizememiş bulunan bir Bakanlığın aksatmadan yürütmeyeceği kadar külfetli bir iştir. Özet olarak her ne yünden bakılırsa bakılsın, Köy İşleri Bakanlığının kurulması aceleyle gelmiş ve köy işlerinin düzene sokulması bir yana, büsbütün karışık bir hâle girmesi ihtimalleri belirmiş olmaktadır.

Plânlama Teşkilâtı Danışma Kurulu

Devlet Plânlama Teşkilâtının Kanununa göre zaman zaman toplantıya çağırılan danışma kurullarından üçüncüsü 10 - 11 Ocak 1964 tarihleri arasında toplanarak, özellikle yıllık programların tatbikatında karşılaşılan güçlükler bakımından kendisine sorulan sorulara pek de tatminkâr olmıyan görüşler getirmek suretiyle dağıldı.

Danışma Kurulunun bu son toplantısı çeşitli bakımlardan tenkid edilebilir. Bir kere toplantı, çok kısa bir zamana sığdırılmıştır. Bir buçuk günlük gibi bir zaman çerçevesi içinde kalabalık sayılabilecek bir heyetin fikirlerini etrafı ve geniş bir şekilde ifade edebilmesi mümkün olmamıştır. Binaenaleyh böyle bir toplantıdan beklenmekte olan faydalar asgariye inmiştir. İkinci olarak Plânlama Teşkilâtı iyi, tatmin edici bir gündem hazırlayamamıştır. Gündem daha ziyade bir anket mahiyetini ve karakterini almış ve aynı zamanda plânın tatbikatı ile ilgili sosyal meselelere açık olarak yer vermiş olduğu görünmediği için işçi temsilcileri tarafından bazı tenkitlere hedef olmuştur. Bunların yanında Danışma Kurulunda ifade olunan fikirler tartışılmadığı için zaman kıfayetsizliği yüzünden, daha olumlu sonuçlar elde olunamamıştır.

Bütün Danışma Kurulları gibi Plânlama Teşkilâtının, Danışma Kurulu da istişari bir maiyet taşımaktadır. Böyle olunca bu danışma kurullarının en büyük faydaları getirecekleri yeni fikirler etrafında toplanmaktadır. Binaenaleyh burada tatbikilere olduğu kadar, nazariyecilere de önemli bir rol düşmektedir. Son Danışma Kurulunda şu durum açık olarak müşahade olunmuştur. Üniversitelerimiz ne plânın uygulanması ne de plânın ilkeleri ve plân fikri ile ilgili yeni gelişmeler bakımından herhangi bir düşünce, tenkit, uyarı ve ışık tutma gibi bir davranış ve tutum içine girmemişlerdir. Bu durum, bir buçuk günlük bütün tartışmalarda müşahade olunmuştur.

Türk Plânı özel sektör bakımından daha ziyade yol gösterici ve teşvik edici bir karakter taşımaktadır. Fakat plânda tesbit olunan kalkınma hızının gerçekleştirilmesi için özel sektörün kendisinden beklenmekte olan faaliyeti göstermesi, yatırım seviyesine ulaşması ve talep olunan iş kollarına yatırımlarını tevcih etmesi lâzımdır. Halbuki Danışma Kurulundaki tartışmalar ve açıklamalardan anlaşılmıştır ki, özel sektör Kalkınma Plânımızın hedeflerine ulaşmasında kendisinden beklenen çabayı gösterememiştir. Çekingenliği devam etmektedir. Kâfi derecede yatırım yapmamaktadır. Yapmakta olduğu yatırımlar da beklenen iş kollarında ve istikametlerde olmamaktadır. Bu durum karma ekonominin geleceği bakımından endişe verici bir gelişme gösterebilir. Başka bir deyimle Devleti bundan sonraki faaliyetlerinde ve kalkınma plânları içinde daha aktif ve çok daha geniş rol oynamaya doğru sevk edebilir. Binaenaleyh özel teşebbüsün Beş Yıllık Kalkınma Plânının başarısına yeterli olarak katılıp katılmama kararı ve hareketi, uzun vâde içinde karma ekonominin mahiyetine etki yapacak bir rol oynayabilir.

Danışma Kurulunda bir çok hallerde münferit ve mahallî meseleler üzerinde durulmuştur. Plânda kabul edilmiş ve aksayan ilkelere pek az dokunulmuştur. Fakat bu arada tamamiyle haklı bir sebebe dayanmıyan bir görüş üzerinde kısaca durmak istiyoruz. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri, Beş Yıllık Kalkınma Plânının sosyal karakterinden gittikçe uzaklaşmış olduğunu ve çabaların yalnız iktisadî kalkınma üzerinde teksif edilmiş olduğunu ifade etmiştir. Bu görüş şüphesiz, hazırlanmış olan gündemde sosyal meselelere açık olarak yer verilmemiş olmasından hâsıl olmuştur. Esasında gerek 1963, gerekse 1964 uygulama programında Beş Yıllık Plân içindeki ilkelere sadık kalınarak yıllık hedefler tesbit olunmuştur. Plân, bugün de her iktisadî kalkınma çabasının sosyal bir gayesi olmalıdır ilkesini benimsemiş olarak yürütülmektedir.

Bazı aksamalarına ve aceleyle getirilmiş olmasına rağmen Plânlama Danışma Kurulunun bu toplantısı da faydalı olmuştur. Plân ve programları hazırlayanlar ile uygulayıcılar arasında değerli ve faydalı görüş mübadelelerine imkân vermiştir. Önümüzdeki Danışma Kurulları, elde olunan tecrübelerin ışığı altında daha faydalı şekillerde organize olunabilir.

Y. T. P.'den Nereye

Yeni Türkiye Partisi'nden vuku bulan son istifalar, iç politikada biraz da artık alışıldığı, fakat daha çok uzunca zamandır beklenildiği için, fazla bir etki yapmamıştır. Parti bünyesinde ilk günden beri görülen iki akım çarpışmaktaydı. A.P. nin politikasını her alanda benimseyen bir grup ile, Parti idaresinde ekseriyete sahip liderler, devamlı mücadele halindedir. Lider takımı mutedil, diğer partilerle işbirliği yaparak, bir intikal devrinin şartlarını da gözönünde tutarak, memleket idaresine katılıp, sorumluluk almayı veya muhalefette yapıcı bir tutumla, şartlara göre hükümeti desteklemeyi tabii bulmaktadırlar. Ayrıca, 27 Mayıs ihtilalinin meşruiyetini, Rejimin temeli saydıklarını açıkça ifade etmektedirler. İstifacılar, Partiyi A.P. ile birleştirmek gayretleri sonuç vermeyince parça parça partiden kapmaktadırlar denirse, pek insafsız bir yorumda bulunulmamış olur. Son istifa eden grupun, Partiyi ıslah deyiminin mânâsı, aynı beyanatın içinde mevcuttur. Hükümete güven oyu verilmesi, A.P. nin şartsız desteklenmemesi istifa sebebi olarak gösterilirken, ıslah sözüyle, Y.T.P. nin idaresinde A.P. görüşünü hâkim kılmamanın kastedildiği, ortaya konmaktadır. A.P. görüşü hâkim kılınsa idi, bir müddet sonra tabii sonuç, iki partinin birleşmesi olacaktı.

Bu bakımdan istifaların, Parti idarecilerine daha düz bir politika takip etmekte serbesti sağladığı söyleneceği gibi, parti bünyesini de daha sağlamlaştırdığı söylenebilir. Parti idarecilerinin, zaman zaman çelişik görülen davranışları, istifacılara yapmak zorunda kaldıkları tavizlerden doğmaktaydı.

Bize göre, son istifalar partiyi aydınlarla daha sempatik kulma imkânı vermektedir. Ayrıca, bir partinin gücünden ağır kayıplar pahasına, prensiplere gösterdiği bağlılık, memleketin güç bir zamanında hükümete güven oyu vererek, memlekete hükümete bırakmamak yolunda verdikleri sorumluluk örneği, her türlü takdire layıktır. Bu, bugün gereği kadar anlaşılmamış görünüyor. Ne var ki gelecekte bunun taşıdığı önem, bütünüyle Türk toplumunca kıymetlendirileceğine inanıyoruz.

Önümüzdeki bütçenin görüşülmesi var, Y.T.P. den kopmalar, hükümeti Meclislerde zor durumda bırakma gayesini de taşıyabilir. Şimdilik bu gayenin gerçekleşme şansı da zayıftır. Sonuç olarak, istifacıların bir süre sonra A. P. ye katılmaları tahmin edilebilir. Y.T.P. de aydın kitlelerin takviyesiyle daha dinamik ve sağlam bir bünye kazanma şansına sahip olabilir.

Erhard'ın Amerika Gezisi

Nato hükümet başkanları arasında, Birleşik Amerika'nın yeni Devlet başkanı ile ilk uzun resmi görüşmeyi, Batı Almanya Hükümet Başkanı Profesör Erhard yaptı. Batılı ciddi çevreler, bu görüşmeye, Fransa'yı daima gücendiren ve Fransa'nın daima istediği, Amerika'nın İngiltere'yle

kurduğu özel münasebetler gibi, bir Amerikan - Batı Almanya özel münasebetlerinin kuruluşu mânâsı atfediyorlar. İngiltere'nin son derece kıskanç olduğu bu konuda, Amerikan - Alman özel münasebetleri şimdilik iyi karşılanmaktadır. Ancak, İngiltere bu Amerikan - Alman özel münasebetlerini, Almanya'nın Amerika Birleşik Devletlerinden Batılı müttefikleri arasında özel bir muamele görmesinden Vasington - Londra - Bonn arasında, üçlü bir ittifak gibi göstermeye itina etti.

Gelen haberlere bakılırsa, iki mes'ul devlet adamı arasında anlaşmazlık konusu pek az meseleye inhisar etmektedir. Erhard, Moskova'yla bir anlaşmaya varma yolunda, Amerika Birleşik Devletlerinin takip ettiği politikada fikir birliğini belirtmiş, ancak McNamara'nın Nato stratejisinden Fransız görüşüne yakın olduğunu saklamamıştır. Nükleer Misilleme politikasının, herhangi bir sovyet tecavüzünde, NATO'nun resmi nükleer stratejisi olmasını istemistir. Buna rağmen, Amerika Birleşik Devletlerinin, Batı Avrupa'da bulundurduğu kuvvetlerinin miktarını, bu seviyede tutmağa kararlı bulunduğu teminatını almış görünüyor. Böylece, Batılılar arasında bir hayli şüphe konusu olan, Amerika'nın Avrupa'daki taahhüdlerine samimiyetle bağlı olduğu inancı, Erhard'da kökleşmiş görünüyor. Bu inancın sonucudur ki, Almanya'nın yüzünü Paris'e değil, Vasington'a döndüğü kimsenin meçhulü değildir.

Fransa'nın uzlaşmaz tutumu, İngilizlere göre, Avrupa'da iş yapacaklar için, Almanya'yı tercih ettiren başlıca sebeptir. Ne var ki İngiliz halk kitlelerindeki hisleri iyi bilmek gerekir. Amerikan, Alman, İngiliz mihverinin geliştirilmesi, bütün iyi niyetlere rağmen pek kolay olmayacak. İngiltere; bir bakıma şimdilik, Avrupa Ortak Pazarına Alman kapısından girmeye hesaplar gördüğü için, samimiyetle bu üçlü münasebetin geliştirilmesini teşvik etmektedir. Ne var ki, Erhard'ın, Amerika seyahatinin, Amerika'dan özel bir muamele görme ötesinde, bir çeşit üçlü ittifak gibi gelişme sonucu doğuracağını söylemek şimdilik erkendir.

Cho En-lai'nin Afrika Gezisi

Kızıl Çin başbakan ve dış işleri bakanının Afrika gezisi, değişik yönlerden dikkati çekti. Sovyet Rusya ile şiddetli bir doktrin anlaşmazlığı yaratmasından sonra, bütünü milletler arası hayatta tecrid edilmiş duruma düşen Kızıl Çin, Başbakan ve Dışişleri Bakanının bu gezileriyle inzivadan çıkmış, yalnızlıktan kurtulma yolunda yeni bir teşebbüse girmiştir. Kızıl Çin Dışişleri Bakanı Kenya'nın bağımsızlık törenine katılmış, Başbakan Chu En-Lai ile Cezayir ve Tunus'u ziyaret etmiştir. Gelen haberlere bakılırsa, muhtemelen Pakistan, Ceylan ve Burma'yı ziyaret edecekler, belki Arnavutluk'u da ziyaretle Rus-

ya ile doktrin çatışmasında kendi yanında yer alan, bu küçük komünist devlete yeni cesaret enjekte edeceklerdir.

Gezinin gayesi yeni dostlar kazanmaktır. Özellikle Afrika memleketlerine dönülmesi, Asya - Afrika tescinüdü fikrini geliştirmek, yaymak, Mao Tse Tung'un: Bandung konferansında varılan sonuçların yeni yorumunu, Afrika devletlerine benimsetmek amacını güdüyor. Bu yorum «Harp yolu ile sulh» dur.

Komünist Çin, Rusya ile olan doktrin çatışmasında, dünya sulhünün silâhsızlanma ve kalkınmış ülkelerden, az gelişmiş memleketlere yapılan teknik ve ekonomik yardımlarla gerçekleşmeyeceğini, Asya, Afrika ve Güney Amerika'nın geniş insan kitlelerinin ihtilâlcı dövüşü ve kendi milli ekonomilerini, Çin gibi öz gayretleriyle inşa ile gerçekleştirebileceğini savunmaktadır. Bu sebeple de dünyada ihtilâlcı dinamik kuvvetleri destekliyen, tahrik eden bir rolü benimsemiş tek devlet olmak iddiasındadır.

Bütün bu düşüncelere ilâve olarak, Kızıl Çin'in devlet adamlarının gezisinin altında, yeni bir Bandung Konferansı toplama niyetinin yattığı seziliyor.

Mao Tse Tung, bağımsızlığını yeni kazanmış milletlerden, hudutlarında kendisine düşman gördüğü devletlere karşı yeni dostlar kazanmak istemekte, bir yanda Rusya - Hindistan, diğer yanda Milliyetçi Çin - Birleşik Amerika'yı yayılmasına başlıca engel görmektedir. Yeni bir Bandung Konferansı toplayarak, geri kalmış milletlere «Mücadele'de Birlik» sloganı ile liderlik yapma hedefini gerçekleştirme zemini hazırlama gayretindedir. Bu gezilerin maksada ne ölçüde faydalı olduğu, Çin, gerçek amacını dünya halk efkârına açıkladığı zaman, bu ülkelerden verilecek cevaplarla anlaşılacaktır.

MİLLÎ MÜCADELE

I.

ANADOLU İHTİLÂLİ

«Bu kitabın amacı, yalnız tarihe ışık tutmak, hizmet etmek değildir. Bilhassa, Atatürkçülük anlayışının statik düzenden çıkarılması yolunda, son zamanlarda gösterilen çabalara yardımcı olmak istedik. Ayrıca, çok küçük bazı detayları bile değerlendirmeye çalışarak, bugünkü politik çıkmazın düne bağlı nedenleri üzerinde durmak ve düşündürmek amacını güttük.»

Sabahattin Selek

Dağıtım yeri: BATEŞ.

İncelemeler

Yatırımlarda İnşaat Meselesi

Şevki VANLI

Forum'un geçen sayılarında, yatırımların ulaştığı seviye içinde inşaatın aldığı yeri ve proje işlerinin sorumluluğu ile aksamalarını belirtmeye çalışmıştık. 1964 yılında 11 milyar 347 milyon TL. yatırımın 7 milyar 357 milyonu inşaatlara ayrılmıştır. Yani yatırım çalışmamızın %65 i bu sahada olacaktır... Farzedelim ki herşey gayet iyi plânlandı, projeleri hazırlandı ve küçük inşaatların projeleri de yapılmaya devam edecek ve zamanında işbaşında olacak! Yani plân ve proje işleri yüzünden işler aksamıyacak. Buna rağmen inşaatlar aksamadan yürüyecek mi? Zannetmiyoruz... Bugünkü şartlarla inşaat işlerimiz daima aksayacaktır. Bu işlerle ilgili merkez hemen 2490 sayılı ihale kanununun değiştirilmesini isiyecektir. Değişimi düşünenlerin pek çoğu da eksiltme yoluyla ihalenin kaldırılmasını teklif edebilirler? Bu arada devlet kurumlarının doğrudan doğruya inşaat yapmasını isteyen ve aracı çözümler getirenlerde olabilir... Durumu gözden geçirelim:

1 — İHALELER: İhalelerin hemen hepsi 2490 sayılı kanunla yapılmaktadır. Çok şikâyet edilen bu kanunun teferruata girişinde işleri aksatıcı tarafları olabilir. Fakat ucuzluk kıstası (kalitenin temini şartıyla), mantıklı bir ölçüdür. Rekabetin esas olduğu bir çalışma düzeni içinde maliyetin seçim unsuru olmaması akıl alacak birşey değildir. Kanunda, ucuzluğun fena inşaat yoluyla elde edilmemesi için alınması gereken tedbirler vardır. Bunların iyi işletilememesi, rekabetin kaldırılmasını gerektirmeyecektir. Yani ucuz iyi inşaat için, eksiltme ve kontrol birlikte yürütülecektir. Bunun için bir ihaleye girenlerin kontrol edilerek ehliyetliler arasında en ucuz teklifi yapana işin verilmesi ve inşaatın çok sıkı bir kontrole tâbi tutulması gerekmektedir. Kontrolün iyi yapılamaması, eksiltmeyi fena işleyen bir şekil haline sokmaktadır. Aşağıda buna tekrar döneceğiz...

Eksiltmenin dışında kamu inşaatlarını doğrudan doğruya veya emanet şekliyle de yapmak mümkündür. Devlet kurumlarının denemeleri (örneğin

bankaların) iyi netice vermemiştir. Maalesef, büyük sorumluluklar yüklediğimiz kişiler ile yüklemediklerimizde takdir kıstaslarımız pek farklı olmadığı için, kamu yararı «komşunun eşeğini türkü söyliyerek aramak» şeklinde yürütülmüştür. Bu, bir sosyal ve uzun süreli eğitim meselesidir... Emaneten inşaat şekline gelince, bu da müteahhitlikten tamamen başka bünyedeki organizasyonlara ihtiyaç gösterecektir. Ciddi bilgi ve tecrübeye sahip kişilerin, sermayeleri almamaları halinde, devlete yardımlarını sağlamak amacıyla yürütülecektir. Bunda da rekabeti sağlamak zorundayız... Statüleri elverişli kurum-

ATAŞ GREVİ, MEVZUAT VE

1 — Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu yürürlüğe girdikten sonra, yani 24 Temmuz 1963 den bu yana Hükümetin kanunî yetkilerine dayanmak suretiyle müdahale etmek lüzumunu duymuş olduğu ilk önemli grev, yerli ve yabancı sermayenin iştirakile kurulmuş olan Türkiye'nin en büyük petrol tasfiyehanesinde, Mersin'deki Ataş işyerinde 22 Aralık 1963 tarihinde ilân olunmuştur. Bir aralık, bazı gazeteler Kıbrıs hâdiseleri sebebi ile greve karar vermiş olan sendikanın geçici olarak grevi durdurmuş olduğuna karar vermiş olduğunu yanlış olarak haber vermişlerdir. FORUM geçen sayısında bu grevin zamanının çok kötü olarak seçilmiş olduğu ve işçilerin bazı mübalâğalı taleplerine üzerinde kısaca durmuş ve sendikanın basiretli sayılması güç olan grev kararını yermiştir.

Bilindiği üzere işçi niteliğini taşıyan şahıslar işverenlerle olan münasebetlerinde, iktisadî ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacı ile toplu sözleşme ve grev haklarına sahiptirler. Grev hakkının kullanılması ve istisnaları ve işverenlerin hakları kanunla düzenlenir (Anayasa madde 57). Grev hakkının Anayasada teminat altına alınmış olması ve bu hakkın memleketimizin şartlarını düşünmeyerek bazı hallerde batıdaki ileri sınıai memleketlerdeki tahdit ve kayıtlama hudutlarını da aşarak Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ile tanzim edilmiş bulunması hâdisesi daha şimdiden bir kısım işverenler ve aydınlar nezdinde tereddütler uyandırmaya başlamıştır. Fakat bir memlekette demokratik rejim bütün müesseseleri ile uygulanmaya karar verilmiş ise grev hakkının ve onun tabii bir sonucu olan toplu sözleşme müessesesinin tanınması bu kararın tabii ve vazgeçilmez bir müessesesi olarak kabul edilmek gerekir. Başka türlü düşünmeğe elbette imkân yoktur. Yalnız demokratik rejimi nisbeten kısa sayılacak bir devre içinde, İngiltere'de, Almanya veya Birleşik Amerika'da veya İsviçre, Danimarka, Belçika ve hattâ Fransa, İtalya ve Yunanistan'da olduğu kadar en geniş bir şekilde bütün müesseseleri ile geri, ziraî ve eğitim derecesi son derece kifayetsiz ve işçi ve işveren münasebetleri bozuk ve ahenksiz bir topluma olduğu gibi ve mahallî şartları, hususiyetleri, psikolojileri ve davranışları göz önünde tutmaksızın aktarmaya çalışmak bu memleketlerde karşılaşılmayacak birçok güçlükleri de önceden kabul etmiş olmayı göze almayı ifade eder. Bu sebepten dolayıdır ki, Batı anlamındaki bir demokratik sistemin bütün müesseseleri ile gelişme halindeki memleketlere aynen uygulanması, bazan aydınları meselelerin esasını tartışmaya kadar götürebilmekte, başka bir deyimle ana haklardan ve prensiplerden büyük fedakârlıklar yapmaksızın millî şartları, imkânları ve ortamı gözönünde bulundurmaya zaruri kılan yeni araştırmalara ve düşüncelere zorlamaktadır. Kanaatimizce Türk aydı-

ların kurup destekledikleri emanet in-
şaat örgütlerinin pahalı çalıştıklarını
biliyoruz. Yani rekabetten uzak kalın-
dığı zaman yüksek maliyetlere gidildi-
tilmesi ve bu şeklin de bozulması ta-
bidir.

2 — MÜTEAHHİTLER: Türkiye’de
ciddi inşaat şirketlerinin olmadığını
söyleyebiliriz. İhalelerden çekilmek
için haraç alarak geçimlerini temin
edenlerden, ne şekilde işleteceğini bil-
mediğinden parasını bu alana yatan-
lardan tutun da, çok küçük sermaye ve
bol dekorla iş çevirmeyi deneyenlere
kadar çok çeşitli kimseler veya ortak-
lıklar, müteahhit inşaatçı ismini taşı-

maktadırlar. Daha iyi bir tarifi hakeden
kimseler de vardır. Fakat çoğunluğun,
mekanizmanın başıboşluğundan yarar-
lanan açık gözler ve istiyen safillerde
olduğu muhakkaktır. Bunları, çok sayı-
dan müteahhide olan ihtiyacın ve aynı
yüzden gevşemiş olan «yeterlik vesika-
sı» kurumunun doğurduğu bellidir...
Mantar gibi türeyen müteahhitler iyi
kontrol edilmedikleri için iş alıp, yarım
yamalak teslim etmeyi başarırlarsa,
ciddi çalışmak isteyenler iş alamamak-
ta veya kazanamamaktadırlar?.. Esasen
sermaye ve bilgi toplanmalarının bir
araya gelmesi düzenli bir şekilde ola-

mamakta, sermaye ön planda gelmek-
tedir...

Yeteri sayıda teşkilatlanmış müte-
ahhitler bulunmadığına göre, teknik
sorumluluğu ön plana alarak, sermaye
ihtiyacını azaltacak ve iyi çalışanları
destekliyecek davranışlara yönelmeli-
yiz. Hele ihtisas gereken işlerde özel
teklifler ve anlaşmalarda düşünülebi-
lir. Bu durumda gerek teklifi yapanlar,
gerek mal sahibi adına hareket eden-
ler, yeteri kadar ehliyetli olmalıdırlar...

3 — İDARELER: Kamu adına işleri
yönetenler görevlerini ne ölçüde başa-
rabilmektedirler. İdarelerin ilk endişe-
leri dosyaların adli yönden tamam ol-
masıdır. Doğrusu teknik, pratik ve hu-
kuk yönlerinden iyi bir dosya hazırla-
mak çok önemlidir. Yani müteahhidin
yapamayacağını istiyen, yapmaması
gerekene açık kapı bırakmayan, yur-
dumuzun inşaat gerçeklerine ve mev-
cut kanunlara uygun bir ihale dosyası
pekçok şeyi halledecektir. Örneğin, it-
hal edilemeyen (zamanında olsa bile)
malzemeyi istiyen, vaktinde ihzaratı
elzem olan bir malzemeyi ise listesin-
de bulundurmayan veya projesinde
klolmize birim fiyatı eksik ve bunun
gibi birçok aksaklıkları olan dosyalar-
la başlanan işlerin ciddi bir şekilde sü-
ründüğünü görürüz. Bir Ulus İşhanı se-
kiz yıldır inşaat halinde olduğu halde
hâlâ bitmez, bir Ankara, bir Tarabya
Otelı yıllardır ortada kalırsa, bunların
bütün kabahatlarını müteahhitlere yük-
leyemeyiz. İdare, aslında müteahhit
haksız bile olsa, çıkan anlaşmazlık-
ta dosya eksikleri ve aksaklıkları yü-
zünden bazı zararları yüklenmeyi, da-
ha büyük zararlardan kurtulmak için
tercih edebilir. Birkaç yüzbin lirayı ver-
memek için milyonları feda etmenin
manası yoktur.

Adli sorumluluktan korkan idare-
ciler, işler ne kadar çıkmaza girerse
girsin, kendileri girmesin demektir-
ler. Onların da haklı oldukları yerler
varsa da ölçüyü iyiden iyiye kaçırmış
bulunuyorlar. İş başaran ve ona göre
mükâfatlandırılan idarecilere ihtiyaç
var. Personel kanununu da buna göre
düzenlenmelidir. Örneğin, personel ka-
nununa tâbi olmayan bir kurumun in-
şaat işlerinin başındaki teknik eleman,
yıllık portesi on katı olup bu kanuna
tâbi olan bir kurumun başındakinden
birkaç misli para alırsa, iyi bir düzen
içinde değiliz demektir.

Yetki, sorumluluk, ehliyet ve tak-

HÜKÜMETİN YETKİSİ

Cahit TALAS

nının en güç vazifesi burada başlamaktadır. Araştırmacı olmak ve başka
ortamların ve şartların müesseseleri üzerinde Türk toplumu bakımından
düşünmek zarureti aşikâr olarak belirmiştir. Tooplumumuzun bugün
içinde bulunduğu huzursuzlukların nedenlerini bu açıdan ele alıp üye-
rinde düşünmek gerekmektedir.

2 — Atış Petrol Tasfiyehanesinde grev başladığı zaman Ticaret
Bakanlığı, bu tasfiyehanedeki grev yüzünden memlekette petrol darlı-
ğı çekilmeyeceğini ilân etmişti. Aynı Bakanlık grevin devam eylemek
istidadında olduğunu görünce, birkaç gün evvel endişelerini izhar et-
miş ve Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 21 inci madde-
sine dayanarak grevi durdurmasını Hükûmete tavsiye etmiştir. Bahis
konusu madde, «Karar verilmiş veya başlamış olan kanunî bir grev ve-
ya lokavt, memleket sağlığını veya milli güvenliğini bozucu nitelikte
ise, Bakanlar Kurulu, bu uyuşmazlıkta, grev ve lokavtı bir kararname
ile en çok otuz gün süre ile geciktirebilir...

Bakanlar Kurulu geciktirme kararı ilân eder etmez, Yüksek Hakem
Kurulundan geciktirilen grev veya lokavtın niteliği hakkında istişarî mü-
talâasını ister... Bakanlar Kurulu, Yüksek Hakem Kurulunun mütalâası-
nı inceledikten sonra, geciktirme süresini en çok 60 gün daha uzatabi-
lir. Bakanlar Kurulunun geciktirme kararına karşı Danıştay nezdinde
iptal dâvası açılabilir.»

Şimdi kısaca Ticaret Bakanlığının davranışı ve yukarıda bir kısmı-
nı özet olarak naklettiğimiz 21 inci madde hakkındaki düşüncelerimizi
belirtmeğe çalışalım. Bir kere, grev başladığı zaman Bakanlık ya mem-
leketin petrol durumu ve ihtiyatları hakkında tam bilgiye sahip bulun-
mamakta idi, veya sendikanın ya da işverenin uzun müddet uyuşmaz-
lığı devam ettiremiyerek uzlaşma yolunu tercih edeceklerini düşünmüş-
tü. Ticaret Bakanlığının memleketin petrol ihtiyatları ve ithal imkânları
hakkında doğru bilgilere mâlik olmaması hâdisesi düşündürücüdür.
Diğer taraftan Türkiye’de işçilerin greve devam etme süreleri ile grev
fonları ve sendikanın malî imkânları arasında her zaman yakın bir münasebet
aramamak lâzımdır. Memleketimizde işçiler ve sendikalar grev
fonlarına mâlik olmaksızın da grevleri tahmin edilebilen süreden fazla
devam ettirebilirler. Aile bağları ve dayanağı, kanaatkârlık, işsizliğe
alışmış olma, vesaire Türkiye’de grev fonları ile grev süresi arasında
her zaman münasebet kurulmamasını gerektiren bazı faktörler olarak
belirmektedir. Diğer taraftan işveren malî bakımdan kuvvetli bir bün-
yeye malik olduğu için grevin işverene ika edebileceği zararlar grevin
uzaması ile gayri kabil tahammül bir mahiyet ve yük olmayabilir. Bu
durumda Hükûmet ihtiyatları, Kıbrıs uyuşmazlığının yarattığı fevkalâ-
(Sahifeyi çeviriniz)

de durum ve döviz ihtiyatlarının kifayetsizliğini de nazara alarak grevi 21 inci madde dâhilinde durdurmuştur.

Bahis konusu madde hükümete bu salâhiyeti ancak grevin memleketin sağlığını ve güvenliğini bozacak bir karakter taşıması halinde tanımıştır. Ataş Petrol Tasfiyehanesinin istihsalinin durması memleket için yukarıda söz konusu edilen tehlikeleri yaratmakta mı idi? Normal şartlar içinde bir petrol tasfiyehanesinin durması hâdisesinin bizi bu neticeye götürmesi kolaylıkla mümkün olmayabilirdi. Yani memleketin sağlığı ve emniyetinin tehlikeye düştüğü neticesine ulaşmak mübalâğalı sayılabilirdi. Fakat Kıbrıs hâdisesinin patlak verdiği, devam ettiği ve ithal imkânlarının çok bariz olarak güçlüklerle mâruz kaldığı bir zamanda hükümetin kararı tasvip görebilir. Sendikanın hatası, diğerleri arasında, grev zamanını çok kötü bir devreye rastlatmış olması ve bu suretle Hükümetin müdahalesini dâvet ederek bu sahada bir presedan yaratmış olmasıdır.

3 — Hükümetin bu müdahalesi şüphesiz meseleyi geçici bir süre için halletmiştir. Bu müdahale bir taraftan grevi durdururken diğer taraftan da bir uzlaştırma safhası açmaktadır. Gerçekten Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun bahis konusu ettiğimiz 21 inci maddesine göre, «geciktirme kararnamesinin yürürlüğe girmesinden başlayarak altı işgünü içinde uyuşmazlık Başbakanlıkça Yüksek Uzlaştırma Kurulu, Başbakanın veya onun görevlendireceği bir Bakanın Başkanlığında Yargıtayın iş dâvalarına bakan dairesinin başkanı, Danıştay Genel Kurulunca seçilecek dâva daire başkanlarından biri, en çok üyesi olan işçi ve işveren konfederasyonlarının seçecekleri birer tarafsız aracıdan kurulur... Taraflar Yüksek Uzlaştırma Kurulunun kararı üzerinde anlaşmışlarsa, Kurul bir tutanak tutarak durumu tesbit eder!.. Geciktirme süresinin son erdiği tarihte taraflar uzlaşmamışlar veya uyuşmazlığı özel hakeme intikal ettirmek hususunda anlaşmamışlarsa, grev veya lokavta devam etmekte serbesttirler.»

Burada kısaca uzlaştırma müessesesinden bahsetmek istiyoruz. Mevzuumuzdaki bahis konusu olan uzlaştırma mecburî uzlaştırmadır. Esasen Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu bütün iş uyuşmazlıklarında mecburî uzlaştırma yolunu kabul etmiştir. Uzlaştırmanın hedefi, uyuşmazlığı bir karar ile kotarmak, çözmek değil, ikna ve telkin ile taraflara yeniden müzakereye girişmelerine ve bir anlaşma teminine müsait zemini hazırlamaktır. Uzlaştırmanın veya uzlaştırma müessesesinin vazifesi haklı veya haksız tâyin değil uyuşmazlığı, çatışma halinde bulunan menfaatleri anlaşmaya sevkettir. Uzlaştırma kanunilik neticeye götürmesi kolaylıkla mümkün olmayabilirdi. Yani memleketten ziyade adalet atrar. Hukukî bir karaktere malik değildir.

Ücretlerin bugünkü seviyelerinde Türkiye'de işçiler grev hakkını geniş ölçüde kullanma eğilimi içinde olacaklardır. İlgililerin bu gerçeği kabul etmeleri lâzımdır. Binaenaleyh çeşitli tezahürler arzedecek grevlerden aşırı endişelere kapılarak kanunların bazı hükümlerini zorlamaları ve umumî efkâr tarafından tasvip olunmayan yollara tevessül etmemeleri lâzımdır.

Fakat bunun yanında dertleri ne derece büyük olursa olsun, - bunların büyük olduğuna ve işçilerin ızdırap çektiklerine inanıyoruz. - her şeyin kısa bir zamanda yoluna gireceği düşüncesinden de uzaklaşmak lâzımdır. ızdırap çekmekte olan insanların duygularına hitap ederek ve onların bitmeyen dertlerini dile getirerek sempati toplama ve meselelere yanıtı: çözüm yolları aramak kolaydır. Onun için Türkiye'de grev tabikatinin başlamış olduğu bu ilk safhasında uzlaştırma müessesesi grev kadar önem kazanmaktadır. Şayet bu müesseseye taraflar itimat etmez ve uzlaştırma çalışmalarını sırf kanunda öngörölmüş olan bir usulün ve formalitenin yerine getirilmesi şeklinde mülâhaza ederlerse, büyük hatalar işlenmiş ve lüzumsuz millî kaynak israfına gidilmiş olur. Uzlaştırma müessesesi de tıpkı toplu sözleşme gibidir. Toplu sözleşmeden ayrıldığı taraf müzakerelere tarafsız aracılardan veya aracı olarak tâyin edilmiş kişilerin katılmış olmasıdır. Binaenaleyh başarısının ilk şartı uyuşmazlık halinde bulunan tarafların iyiniyetleridir. Bu iyiniyet yeteri kadar mevcut olmadığı ve taraflar birbirini anlamak çabası içine giremedikleri takdirde olumlu bir neticeye ulaşmak kolay olmaz.

dir unsurlarını daha iyi işleten bir düzen kurmak zorundayız.

4 — ŞANTİYELER : Şantiyeler bir fabrika olduğuna göre gerçek bir ihtisas işidir. Büyük ölçüdeki yatırımları işyerinde idare edenler kimlerdir? Bir iki örnek durumu kurtaramıyacaktır. Bazan bir küçük apartmanın sorumluluğunu yüklenemeyecek kadrolar çok daha büyük kamu yapıları inşaatlarını yüklenmektedirler. Değil şantiye elemanları, değil onları kontrol eden teknik elemanlar, bütün bunların çalışmalarını kontrol edenler bile yetersizdir. Her sayı her sekize yönlerinden gerçek bir sorumluluk beklenemez.

Sonuç olarak, inşaatlarda randıman yalnızca bir ihale kanununun değiştirilmesi, müteahhitlerin hızaaya sokulması meselesi değildir. İnşaat işlerinin idaresini, yalnızca bir adli sorumluluğun baskısından çıkararak, randımanı sağlayan bir düzenin kurulmasına ihtiyaç var. Buna göre de dinamik bir statü, yani bir personel statüsünün, kurulması elzemdir.

VARLIK ÇOCUK KLASİKLERİ:

İki Peri Kızı — Yazan : Tahsin Yücel, 2 TL.

İki Yüzlü Adam — R. L. Stevenson'dan çeviren: Bedriye Şanda, 2 TL.

William Faulkner (Hayatı - Sanatı - Eserleri) — Çeviren: T. S. Halman, 2TL.

Düello (Roman) — Anton Çehov'dan çeviren: Nihal Yalaza Taluy, 2 TL.

Mevlâna (Hayatı, eserinden seçmeler) Yazan: Abdölbaki Gölpınarlı, 4 TL.

Gençlik Güzel Şey — Herman Hesse. Çeviren: Behçet Necatigil.

Baskervil'lerin Köpeği — Conan Doyle'den çeviren Ender Gürol, 3 TL.

Varlık Yayınları - Varlık Yıllığı 1964, 8 TL.

TÜRK EDEBİYATI

1964

Memet Fuat'ın Seçtikleri

de Yayınları

7.5 TL.

Biz de Anadolu'yu Geziyoruz-VI

HARMANDALIOĞLU

MALATYA'DAN TUNCELİ'NE

Kayısı ülkesi Malatya'dayız. Bozkırın sıkıcılığını, biteviyeliğini çoktan gerilerde bıraktık. Bir yeşillik deryasına dalmış gibiyiz. Siz Malatya'ya yeşil bir duman altına gizlenmiş tedirgin bir şehir de diyebilirsiniz... Yandan çarklı arabamız şehrin varoşlarına girdiği zaman gün batmak üzereydi. Akşam adamakıllı yaklaştığı halde, insanın nefesini tıkayan ılık ılık bir sam esiyordu şehrin sokaklarında. Güney - Doğu topraklarına girdiğimiz ne kadar da belli.

Şoför, şehrin ortasındaki bir garajda, arabamızı zıncı deyip durduruyor. Aramızda kalan son yolcu, kolundaki saate bakarak :

— Abooo! diyor, yolculuk amma da uzadı. Sivas'tan çıkalı nerdeyse onbeş saat olacak. Oysa bu yolu engeç beş saatte alacağımızı söylemişlerdi.

Elindeki zinciri sallaya sallaya oralarda gezinen garajın bekçisi, yavaşca kulağına eğiliyor :

— Gine tatlihınız varmış hazret diyor, iyi ki oğluna düştünüz. Bunun bir de şoför babası var ki, ya ona çatsaydınız? Değil onbeş saat begem, bu yolları yirmibeş saatte de aşamazdınız...

Eloğlunun bu kadarcık süre içinde dünyayı en az iki kere çarkettiği bir çağda, bizim yandan çarklı arabamızın, 237 kilometrelik bir yolu kazasız-belâsız bu kadar bir zaman içine sığdırabilmesi, doğrusu hiç de küçümseenecek bir olay sayılmasa gerek 1963 Türkiye'sinde.. Dedelerimiz, dedelerimizin dedeleri, onların da dedeleri, «Hep üsttekileri değil, biraz da alttakileri gör» dememişler mi? Bizler alttakileri, üsttekileri bakıp görmekten vazgeçtik. Ya şu yollar boyu, yanyana yürüdüğümüz eşekli kabilelerle, birbiri peşine takılmış kağnı katarlarına ne diyelim? Ellerde kör bir nodul ;

— Deh çüh, deh çüh!..

— Ho öküzüm ho, ho öküzüm hol!..

Eller aya, ya bizler? İlkokul sıralarında bize ezberlettikleri bir şiiri ister istemez dudaklarından dökülüyor: «Sen ne güzel bulursun gezsen Anadolu'yu — Dertlerden kurtulursun gezsen Anadolu'yu...» Dertlere mi tutulursun? Dertlerden mi kurtulursun? Bu beldeyi, oturduğu masa başında süslü birkaç mısra çırpıştırıp avutmaca yoluna sapanlar değil, onu dağ dağ, oba oba gezenler bilir. Anadolu insanı yüzyıllar boyu neyin özlemini çeker... Niye içe kapanıktır. Bu Güney - Doğu Anadolu şehrinin daha kapısından içeri girer girmez, sizi sorguya çeken bir hali var :

— Bak, diyor, gürül gürül boşa akıp giden sularım, bol ve nefis kayısılarım var. Daha daha içinde 7-8 bine yakın işçi çalıştıran çeşitli fabrikalarım var.

Evet bugün Malatya'da, tabiatın bolca ihsan ettiği nimetler yanında, Sümerbank'ın bez fabrikasından tut da Tekel İdaresinin tütün fabrikasına, çimento ve şekeri yapan fabrikalarına kadar sıralanmış irili-ufaklı daha bir sürü fabrikası var. Var amma, öte yanda gecekonduyla kuşatılmış bu 75 bin nüfuslu (Bu miktar yirmibeş yıl önce bunun 3/1 idi) kentin üstüste yığılmış bir sürü dertleri de var. Onun için hangi yanına, yöresine baksanız, Güney-Dogu Anadolu'nun bu en büyük şehrinde tedirginliğin yanı sıra bir kapanklık bir küsmüşlük göze çarpıyor. Attığımız her adımda bu belli oluyor. Öyle anlaşılıyor ki bu şehir, siyasi hayatta yaptığı çıkışlardan ötürü bir hayli hırpalanmış. Daha ilk bakışta, on yıllık «Nurlu Kalkınma» dan pay alamamanın kırılganlığını dışarı vuran bir hali var. Bundan ötürü olsa gerek, şehrin yol boyunu dolduran kahvelerinden tut da, gazino ve bahçelerine kadar her yerlere şu bildiğimiz makber şarkısının, «Her yer karanlık» ı dolup, taşıyor. Malatyalılar'da bu Makber'i öz-

lemekte niye? Girdik «Her yer karanlık!» Çıktık, «Her yer karanlık!..» Biz de yeniden düştük yollara...

Anlaşılmaz şey, insanoğlu; neden şu kısacık ömrünü karanlığın özlemi içinde geçirir de Makber'i söyler. Nasıl olsa Doğuda ömür çabuk tükenecek. Haydi şimdi öyleyse, Doğu yollarında eski özelemlere birer tekme atarak biz ışığın arkasından koşalım...

ELÂZİĞ YOLLARINDAYIZ :

Yollarımız gibi yolcularımız da değişik. Bu kez yandan çarklı arabamız yerine, önden çarklı gıcır gıcır bir arabaya alıp götürüyor bizi Elâzığ'a... Götürmüyor, daha doğrusu uçuruyor. Ne yalan söylüyeyim, arabanın ne hırıltısı var, ne zırlıtısı, asfaltı yeni döşenmiş bir yolda yağ gibi kayıyor. Keyfe gelen yolculardan biri, elini kulağına atarak Fırat üzerine bir türkü söylüyor :

Fırat nehri çağlayıp akmaz

Garibin yüzüne kimseler bakmaz,

Postayı yokladım mektubum

çıkamaz

Baba bayramınız mübarek olsun.

Fıratı geçiyoruz. Bu türkü neleri hatırlatmıyor bizlere. Kıpırmızı çamur akıyor, gömük akıyor Fırat. Fakat bu gece de Fırat, ne kadar da ağır, ne kadar da durgun ve uslu. Tıpkı gün-görmüş yaşlı bir Doğulunun yüzüne benziyor Fırat; yorgun ve acelesiz, mert ve yiğit. Yüzüne baktıkça, mihneti, uzaklığı, atılmışlığı düşünüyorsunuz. Şimdi anlıyorsunuz ya, Eğin havaları neden sizleri bir yerlere alıp götürür, yanaktır. Efkarlıdır? Hep gurbeti, ayrılığı söyler. Neden Doğu'nun insanı da türkülerini gibi içe dönüktür. Tıkanıktır. Düşüm düşüm konuşur. Tevekkül ve eziklik içindedir.

Yolcu türküsüne devam ediyor, yankı ve dokunaklı bir sesi var delikanlının :

Maraş'ın ardı Gavur dağları,

Çıkarın siyahı giyin alları

Eli süngülü Maraş Beyleri

Bizim ellere de konun turnalar.

Bir de bakıyorsunuz, arabanın içinde bir şangırta, bir kıyamet. Malatyalı gencin türküsü dudaklarında kalıyor. Ötelerde yürekleri parçalayan bir manzara; genç bir köylü kızı, kollarına sıkıca bağlanan zincirlerden kurtulmağa çalışarak basıyor çığlığı : Yolcular

acasında bir paniktir başlıyor, herkeste bir korku, bir telâş. Kız yırtınırcasına bağırıyor :

— Alışimi elimden aldılar, diyor; hoy hoy! Alışim ellere kaldı diyor, hoy hoy! Beni ona verin, beni ona götürün hoy hoy! O beni istiyor, hoy hoy!

Sonra bağlı elleriyle otobüsün camlarını yumrukluyarak, saçını-başını yumruklamağa çalışıyor. Ama böğründe oturan kardeşi bunların hiçbirine meydan vermeden hemen kollarına bastırıyor. Bastırıyor amma, bu kez de - kendini yenemediği için olsa gerek - bu zavallı başlıyor hüüngür hüüngür ağlamağa :

— Bacım bacım, sebebin gözü kör olsun bacım! Seni bu hallere düşürdüler. Bizi bu dağlara düşürdüler.

İki kardeş dertleriyle başbaşa birbirine sıkıca sarıladsun, yolcular arasında çeşitli yorumlar başlıyor :

— Vah zavallı kız! Karasevda mı getirmiş ne? O da ne kadar güzelmiş, şu kaşa, göze bak.

— Peri uğramış ilin kızına, hacıya-hocaya okutmalı ki geçsin.

— Böyle uğraklılar için bizim orada bir kuyu var. Adına Haydar Sultan Dede derler, oku-üfle bir niyet tut, kuyuya sallan, ossat başı kurtulur tazenin.

Kardeşi bir ara avunarak aklı başına geliyor :

— Götürmediğimiz hacı?hoca kalmadı, vallah beğem diyor. Cebinden çıkardığı bir kâğıdı göstererek :

— Nah istecik! Hükûmet bana bu kâğıdı verdi, diyor, bacımı delileri kapattıkları bir yer varmış, nah işte, oraya atıp geleceğim.

Sonra çevresindekilere içini dökmeğe çalışıyor :

— İrgatlık zamanı, diyor, ekini tarlada bıraktım da geldim. O ki, aylar var ki, o ki, uyku-tünek bizde kaçtı, bu sebepten kolumuz bir işe kalkmaz o ki..

Sonra gene başını bacısının omuzunadayayıp iri iri ağlamağa başlıyor, bu kez ağlama faslına kolları zincirle bağlı bacısı da koşuluyor: Koro halindeki bu ikili çığlığa Türkçeye, Kürtçe karıştırdıkları için ne dedikleri pek açık-seçik anlaşılmıyor.

Herkeste bir şaşkınlık bir acıma, bir bacısına bakıyorum, bir adama bakıyorum : Ne üstlerinde var, ne başlarında, her yanları tiril tiril. İkisinin de yüzleri kapkara geçmiş... Yolcular arasında yorumlar, fiskoslar devam ededursun, geri köşeden ikinci bir çığlık

daha kopuyor; derken arkasından üçüncü bir çığlık daha... Bir ara, arabanın içi adamakıllı karışıyor...

Bakıyorum, bu çığlığı koparanlardan ikincisi, yirmibeşlik bir delikanlı önce garip işaretler yapıyor. Gözünün önünde dolaşanları «kışt kışt...» diye koğalamak isteyen ürpertili bir hali var. O bu haliyle bile durmadan bir bir peşine yumruk sallıyor, küfrediyor; sonra çığlığı basıyor.

— Geliyorlar, geliyorlar! diyor.

Öteki üçüncü delikanlıya gelince, o biraz daha usluca. O da başını sağa-sola sallıyarak ha bire türkü mırıldanıyor. Bu söylediği türkülerin çoğu ipe sapa gelmez şeyler amma, bazan için de sonuna kadar düzgün çıkarabildikleri de var. İşte bu delinin aklında kalabilenlerden dört satırcık bir türküsü, isterseniz siz buna ağıt da diyebilirsiniz :

Aşım Karadağlıdır,
Başım yare bağlıdır,
Çözme tabip yaremî,
Yar eliyle bağlıdır.

Bu türkünün sonunda uzunca bir süre susuyor. Onun da yüzünü herkesten kaçırmak isteyen kuşkulu bir hali var. En ufak bir şeyde hop kalkıp, güp oturuyor...

Yanımda oturan yolculardan biri, yavaşça kulağıma eğilerek :

— Benim bildiğim arabada böyle si dört tane var, diyor. İşin tuhafı, bu zavallıların dördü de Maraşlıymış. Hükûmet birer birer kollarından tutmuş Elâzığ'daki delilerin yattığı koğuşa gönderiyor. Güya akıllanıp döneceklermiş oradan.

Öteden birisi gevrek gevrek gülerrek işi matraha alıyor :

— Üstümüze, başımıza sağlık be-yim, diyor. Üşenmesek de şu arabadaki yolcuları bir saysak acaba, içimizde akıllısı mı daha fazla, yoksa delisi mi?

Öteden üçüncü bir yolcu, gayet ciddi :

— Yalnız arabanın içindekileri mi diyor, cancağızım? Asıl bir de dışarıda zincirsiz başıboş gezenleri saymalı ki, o zaman nice nice kendini akıllı sayanlar...

Gerisini yutkunurken, bir başka yolcu kendi kendine söyleniyor :

— Buna delirmek demezler şahanım! Bal gibi çarpılmak derler çarpılmak. Hey gidi dünya, hey! Delisini, akıllısını ayırt edene aşkolsun.

Şoförün :

— Beyler, burada onbeş dakika mola vereceğiz, demesi üzerine, konuşmalar bir kez daha yarıda kalıyor.. Arabamız, üzeri çalı-jırpı ile örtülü bir çardağın önünde «küt!» deyip duruyor :

MUSA PALAS :

Meğer bu yolun âdetiymiş, ta eskiden eskiye buradan gelip-geçen yolcular, bu hanımsı yerde yağlı ekmekle, ayrı ayrı birleştirerek kahvaltı ederlermiş. Söylediklerine göre, yıllar yılı burasını Tuncelili birisi işletmekte imiş. Bu kır gazinosunun üzerine de kendi adını koymuş adam, MUSA PALAS. Siz isterseniz ona dağ lokantası deyin, bu beldede yolcu, yolakçıdan başı sıkılanlar, soluğu doğrudan Musa Palas'ta alıyor. Adamın ev tayfası da yanında olduğu için, müşterisini karı kızan hep birlikte ağırlıyorlar...

Buz gibi çeşmesinde elimizi, yüzümüzü yıkayıp birer sandalyeye çöktüğümüz zaman, yer altına doğru sokulmuş bir kovuğun ağzından, bıyıkları saçaklanmış, karayağız, irice kıyım bir adam çıkıyor karşımıza; tıpkı masallar-daki tılsımlı kapıların «Lebbeyik!» diyen Arabı gibi, sizi tepeden aşağı göz kapaklarının altından şöyle bir süzüyor, eli göğsünde tatlı bir Tunceli şivesiyle :

— Cümlenize hos gelmişeniz, diyor. Sonra gözleri, arabanın gerisindeki koltuklarda durmadan bağırıp, çağırarak delilere takılarak :

— Bu zavallılar da mı Maraşlı? diyor.

— Nereden bildin babalık? diyor.

— Biz hancıyız biliriz beg! diyor, Hergün böyle üç-beş tane geçer. Sorduklarımızın çoğu Maraşlı çıkar. Her ne hikmetse bu toprağın da delisi çok oluyor...

Öte yanda mendil ile yüzünü kuru-layan biri, biraz alingan, biraz da öfkeli :

— Siz Maraş'ı gördünüz mü hiç aslanım? diyor. Burası ağalar, beyler memleketi, koca bir ülke, bunlar arasında bölünü bölünü verirmiş. Size burada birkaç anımı sayıvereyim: Başta Kadioğulları, sonra Bayezitoğulları, sonra Çuhadaroğulları, sonra Dulkadir-oğulları... Bu da yetmiyormuş gibi, oğullarının oğulları.. Bu kadar ağalar, oğullar arasına sıkışıp kalan Maraşlının yapacak başka nesi kalıyor. Her-

şeyleri, herşeyleri ellerinden zorla çekip alınmış bir ülkede insanoğlu ya tüm akıllı olur, şeytana papucu ters giydirir. Ya da; hapishane veya mezar-
dan birini boylamamışsa, - şu kar-
şımızdaki biçareler gibi, tüm aklını oynatır, tımarhanelik olur.

Uzun süre Maraş'ta memurluk yapmış yol arkadaşımın, bu bölgenin ağa-
ları ve onların özellikleri hakkında an-
lattıkları öyle bitip, tükenecek şeyler değil, onun bu konuşmasında bütün bir Maraş dolayları, bütün bir dere-
beylik düzeni, gelmiş-geçmiş ile bir-
likte dile geliyor: Adam konuşmuyor, tarihin kanlı sayfalarında - Has, ze-
amet, timariyle - bütün bir Osmanlı ça-
ğı başını kaldırmış sanki o konuşuyor.

— Ya şimdi?

Bu eski Maraşlı memur:

— Evet, ya şimdi, diye gözlerimin içine bakıp yutkunuyor.

Bakıyorum, adamın, derin bir ta-
rih bilgisi yanında, günümüzün olay-
larına ışık tutan yaman bir zekâsı var. Gittikçe perde perde yükselen sesiyle:

— Şu arabadaki delillerle ah bir mümkün olsa da konuşabilseydiniz, di-
yor. Ötesini de kendilerinden öğrenir-
diniz.

Herkesi ayrı ayrı süzdükten sonra gittikçe kabaran bir öfkeyle:

— Görüyorsunuz ya beyler? diyor. Bu memlekette insanoğlunun yalnız malını, mülkünü değil, sevgisini, sev-
gisini de zorla elinden çekip alıyor-
lar. Bütün bunların sonunda noluyor? Ne mi oluyor. Onun cevabını da ben vereyim. O zaman insanlar ya şu kar-
şımızdakiler gibi aklını kaçırıp tüm tı-
marhanelik oluyor; ya da cinayet işle-
yip hapisaneyi boyluyor.. Az önce «Ali
şim, Alişim!» diye saçını başını yolan
köylü kızıyla, yumruğunu uzatıp uza-
tıp çeken, delikanlıyı gördünüz. Başla-
rına gelenlere merak mı ediyorsunuz? Ben söylüyeyim, İkisinin de sevgilileri
cebren ellerinden alınmıştır da ondan, ondan...

Sonra herbirisi birer destan kadar uzun olan hikâyelerini anlatıyor, anla-
tıyor...

— Evet sonunda, diyor. Şu deliren kızın sevgilisi olan Aliş, ağaya kafa tuttu diye bir gece karanlığında - kira-
lık kaatiller tarafından - kahbece vu-
rulur.. Öte yandan oğlanın sevgilisi
kıza gelince, o da güzelliğinin kurbanı
olur. Nişanlısı askerdeyken, ağazade
ve adamları tarafından dağa çıkarılır.

— Sonu?

— Sonunu ne siz sorun, ne ben

söyliyeyim! Neden sonra kızcağzın bir
kayanın dibinde akbabaların parça
parça ettiği cesedi bulunur...

Yolcuların üçü, beşi birden:

— Hangi devirdeyiz, hangi devir-
deyiz, diye söylenirken, öteden birisi
bağırır:

— Deh de babam, deh del der.
Beğenmedin mi gardaşluk, demirkırası
devrindeyiz.

Araya başka başka yolcuların konu-
maları da girer:

— Demirkırası yola çıkmış geliyor.

— Ne ile?

— Kaplumbağa kanadıyle..

— Bekle öyle ise..

Gülüşmeler...

(Gelecek sayıda Harput'tan
Tunçeli'ne)

Serbest Sütun

KIBRIS TEZİ

Yaşar KARAYALÇIN

Forum'un bu sayısı yayınlandığı va-
kit Londra Konferansı başlamış olacaktır. Siyasi bir konferans, çeşitli derecede önem-
li hal tarzları üzerinde tarafların bir nevi pazarlık yapması demektir. Konferansın
akamete uğramaması müzakerelerin, men-
faat ve görüşleri bir hal tarzında birleşti-
rebilmesine bağlıdır. Müsbet bir netice
alınabildiği konferansda taraflar - bazı
fedakârlıklar yaparak veya yapmış görü-
nerek - asgarî zararlar çıkmak isterler.

Hükümetimizin Londra Konferansı-
nda Kıbrıs tezi hâkim olacak esasları ve
bunların gerekçelerini teferruatıyla bilemi-
yoruz. Esasen müzakere tekniği ve taktiği
bunların açıklanmamasını da gerektirir. Londra Konferansında takip edilecek tak-
tik değişik olabilir. Fakat bu taktiğin her-
şeyden evvel uzun vâdeli bir Kıbrıs siyase-
tine dayanması lâzımdır. Uzun vâdeli si-
yasette ise hislerin değil, sadece akıl ve
menfaatin yeri vardır. Burada menfaat ke-
limesini en geniş manâda hukuki, iktisadi,
siyasi - askerî menfaat manâsında kulla-
nıyoruz. Bugünün olduğu kadar, yakın ve
uzak yarının menfaatlerini gözönüne ala-
rak uzun vâdeli bir plân hazırlanırken,
herşeyden evvel, hareket noktasını veya
noktalarını açık bir şekilde tesbit etmek
ve ondan sonra çeşitli hal tarzlarının fay-
da ve mahzurlarını tartmak ve münaka-
şasını yapmak lâzımdır. Londra Konferan-
sı başlarken Türkiye'nin uzun vâdeli Kıb-
rıs siyasetinin hareket noktasını ve başlı-
ca hal tarzlarının Türkiye ve Kıbrıs'daki
Türkler bakımından fayda ve mahzurları-
nı gözden geçirmekte fayda görmekteyiz.
Ayrıca bu konunun halk oyunda ve basın-
da seviyeli bir şekilde tartışılmasının;
akıl ve menfaat esaslarına dayanan, ge-
rekçe ve nedenleri bilinen uzun vâdeli bir
Kıbrıs siyasetinin halkoyuna maledilmesi
ve millî bir mahiyet kazanmasının özel bir
önemi ve değeri de olduğu kanaatindeyiz.

Kıbrıs meselesinde başlıca iki hareket
noktası vardır. Kıbrıs meselesi, Kıbrıs'ta
yaşayan Türklerin can ve mal emniyeti,
serbest gelişme hakları meselesi olarak
dar bir açıdan ele alınabilir. İkinci hareket
noktası Kıbrıs'ın Türkiye ve batı bloku ba-
kımından siyasi - askerî önemine dayanır.
Hal tarzları, kabul edilecek hareket nok-
tasına göre çok değişik şekiller arzedebilir.
Bu hal tarzlarının değişik ölçüde fayda ve
mahzurları olabildiğinden hal tarzları ara-
sında derecelendirme ve seçim yaparken
bunları ihtimamla değerlendirmek ve attı-
ğımız adımların bizi nereye götürdüğünü
bilmemiz şüphesiz basiretli bir siyaset için
zaruridir.

Kıbrıs siyasetinin hareket noktası sa-
dece Kıbrıs'taki Türklerin haklarını koru-
mak meselesi olduğu takdirde başlıca hal
tarzları şöyle sıralanabilir:

1 — **Dominyon statüsüne dönüş:** Bazı
gevrelerde ileri sürülen bu görüşün pra-
tik bir değeri olmadığı kanaatindeyiz. İn-
giltere bu konuda arzulu görünmediği gi-
bi, geriye doğru bir adımı gerektirecek bir
sebepe de mevcut değildir. Ka'dı ki eski
statütün gerek Kıbrıs'lı Türkler ve hattâ
İngilizler ve bazı Rumlar için fiili bir gü-
venlik sağlamadığı son birkaç senelik hâ-
diselerle sabit olmuştur.

2 — **Kıbrıs'ın Türkiye'ye ilhakı:** Kıb-
rıs'lı Türklerin hakları bakımından en ra-
dikal hal tarzı olan bu görüş de birincisi
gibi pratik değerden mahrumdur. Türki-
ye'deki Rumların hayatına imrenen iş ada-
mı Kıbrıs'lı Rumlar için dahi bu hal tarzı
kabule şayan sayılsa bile bu görüşün EOKA
cılarının ölüm tehdidi ve silâh baskısı al-
tında - başarıya ulaşamayacağı aşkârdır.
Esasen çoğunluğu Rumların teşkil ettiği
Kıbrıs adasına Türkiye'nin sahip çıkması

bugünkü milletlerarası konjonktür ve Birleşmiş Milletler prensipleri de müsait değildir.

3 — **Kıbrıs Cumhuriyeti Statüsünün muhafazası** : Kıbrıslı Türklerin menfaati bakımından bir al tarzı da, **garantileri artırmak** suretiyle, Kıbrıs Cumhuriyeti Statüsü mudil ve sunidir. Ayrıca böyle bir statünün işleme kabiliyeti herşeyden evvel Kıbrıs'da çoğunluktaki Rum cemaatinin, azınlıktaki Türk cemaati ile bir arada sulh içinde yaşama arzusuna, iyi niyetine ve her iki cemaatin birbirine güvenmesine bağlıdır. Senelerden beri cereyan eden hâdiseler göstermektedir ki, Rum cemaatine, bilhassa onlara görüşlerini şu veya bu şekilde kabul ettiren EOKA teşkilâtına karşı, Türk cemaati güvenini kaybetmiştir. Kıbrıs'da bir devlet ve hukuk düzeni kurmayı başaramamış olan Kıbrıs Cumhuriyeti Kıbrıslı Türkler için fiili bir garanti olamamıştır ve ileride olabileceğini de tahmin etmiyoruz. Altıyüz bin vatandaşlı bir devletin yaşama şansı tabiatıyla dış siyaset konjonktürüne ve kuvvetler muvazenesine bağlıdır. Kıbrıs'da bir Kıbrıs milletinin mevcut olmaması, sadece Türk ve Rum cemaatlerinin bulunması da bu statünün uzun müddet devam etmeyeceğini gösteren başka bir husustur.

4 — **Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı** : Yalnız Kıbrıslı Türklerin menfaati gözönüne alınacak olursa Enosis belki Kıbrıs Cumhuriyeti Statüsünden daha garantili bir hal tarzı olarak düşünülebilir. Çünkü Kıbrıs'da bir devlet düzeni ve otoritesi yoktur. Kıbrıs'da kolaylıkla ortaya çıkmış olan hâdiseler Yunan idaresi altında aynı müsamaha ve desteği göremezler. Çünkü Yunan devletinin idaresi altında Türk azınlığına karşı herhangi bir harekete Türk Devleti mukabele etmek imkânlarına sahiptir. Türk azınlığı hak ve menfaatlerinin karşı-garantileri Türkiye'de vardır. Bunların başında Türkiyede Yunan pasaportu ile yaşayan ve sayısı hiç de küçümsenmeyecek olduğu belirtilen Rumların durumunu gözden geçirmek ve en basit bir tedbir olarak ikamet müsaadelerini yenilememek gelir. İkinci tedbir Türk vatandaşı Rumların durumunu ele almaktır. Yunan Hükümetinin Türklere karşı baskısı, Türk halk oyunda aynı tedbirlerin alınması cereyanını geliştirebilir ve hiçbir hükümet halkoyunun böyle bir tazyiki karşısında mukavemet edemez. Üçüncü karşı-garanti İstanbul'daki Ortodoks Kilisesidir. Türkiye içindeki ve dışındaki aydın Ortodokslar, büyük çoğunluğu Müslüman olan Türkiye Cumhuriyeti'nin Hilâfeti bile ilga ettiğini tabiatıyla bilirler.

Nazarî olarak hiç olmazsa bugünkü Kıbrıs Cumhuriyeti Statüsünden daha teminatlı görünen Enosis'in, tatbikatta gerek Türk-Yunan münasebetleri, gerek Türkiye'deki Rumların huzuru ve gerek Ortodoks Kilisesi ile Türk Devletinin iyi münasebetleri bakımından çeşitli mahzurları vardır. İleriyi gören Yunan devlet adamlarının, Türkiye'deki Yunan veya Türk vatandaş Rumların ve Ortodoks Kilisesi ile gelenlerinin bu görüşe iltifat etmemesi gerekir. Kırk sene içerisinde halka maletmeğe çalıştığımız Yunan-Türk dostluğunu

zedelemek için mevcut meselelerimize bir yenisini katmamakta herhalde fayda vardır. İki komşu devlet iyi münasebetlerini bozabilecek vahim meseleleri berabere getirebileceğinden Enosis bu sebeple de Türkiye bakımından kabule şayan bir hal tarzı olamaz.

5 — **Kıbrıs'ın terki veya mübadelesi** : Kıbrıs meselesi sadece Kıbrıs'daki Türklerin meseli olsa Adanın makul şartlar altında terki veya bizdeki Rumlarla - veya Toynbee'nin telkin ettiği gibi Batı Trakya ile - mübadelesi görüşü de bir hal tarzı olarak akla gelebilir. Türkiye'de bugün üçyüz bine yakın Kıbrıslı Türk vardır ve buna bir yüzbin daha katmakla Kıbrıs meselesi halledilebilir. denebilir. Ancak Türkiye için ve Türkiye'nin müttefikleri için Kıbrıs meselesi sadece Kıbrıs'daki yüzbin Türk'ün hak ve menfaatleri meselesi değildir.

6 — **Taksim** : Kıbrıs meselesinde nihai hal tarzı herhalde Kıbrıs'ın Türk ve Rum cemaatleri arasında bölünmesi olacaktır. Kıbrıs'ın ikiye bölünerek **federal bir Kıbrıs Cumhuriyeti** idaresinde Rum ve Türk cemaatlerinin sulh ve huzur içinde yaşayabileceği görüşüne katılmak güçtür. Çünkü böyle bir statü aslında Kıbrıs Cumhuriyeti Statüsünün değişik bir şekilde devam etmesi demek olacaktır. Kaldı ki böyle bir Statüde Rum bölgesi (federe devleti) daha çok Yunanistan'a, Türk bölgesi (federe devleti) daha çok Türkiye'ye yakınlaşacak, federal devlet nazari bir varlık halini alacaktır. Bu hal tarzı kat'i taksim için sadece bir ilk adım olarak düşünülebilir. Altıyüz bin kişi için federal devlet bünyesinin çok pahalı ve mudil olacağı mahzurunu da ayrıca gözönüne almak gerekir.

Taksim tabii ve makul şekli Türk vilâyeti, Rum bölgesinin de bir Yunan vilâyeti halini almasıdır. Taksim pratik güçlükleri, iktisadî meseleleri olacağına şüphe yoktur. Commonwealth Statüsü ile birlikte Kıbrıs'daki Rum ve Türklerin de

bazı kayıpları belki olacaktır. Zaten kendi nüfusunu besleyemiyen Yunanistan için de taksimin iktisadî bazı mahzurları ortaya çıkacaktır.

**

Kıbrıs'ın askeri-siyasi önemi olmasaydı Kıbrıs meselesi bir Türk azınlığı meselesi olmaktan başka bir hususiyet taşımaz, Yunanistan veya Irak'taki Türk azınlığı meselesi seviyesinde bir problem olmaktan ileri geçemezdi. Kıbrıs meselesini Türk azınlığı meselesi olmaktan çıkartan Adanın aynı zamanda Türkiye için de bahis konusu olan askeri-siyasi önemidir.

Kıbrıs meselesi aslında, **Akdeniz havzası ve Akdeniz'de kuvvetler muvazenesi meselesidir**. Bu muvazene yalnız Türkiye ile Yunanistan arasında bahis konusu değildir. Kıbrıs meselesi sadece Türkiye'nin güney bölgesinin savunulması ve Türkiye ile Batı devletleri arasında münakale emniyeti meselesi de değildir. Hattâ Kıbrıs meselesi İngiltere'nin Akdeniz'deki menfaatlerinin korunması meselesi de değildir. **Kıbrıs meselesi, uzun vâdeli düşünülecek olursa, Batı Bloku ve NATO meselesidir**. Çünkü Adada ve hattâ Yunanistan'da vukubulacak bir rejim değişikliğini Türkiye kadar Batı Bloku ve NATO gözönüne almaya mecburdur. Londra Konferansındaki Türk tezini ve alternatiflerini bilemiyoruz. Konferans uzun sürebilir veya akamete uğrayabilir ve Adaya Birleşmiş Milletlerde dahi görüşme konusu olabilir. Türkiye'nin tezine hâkim olacak görüş kanaatimizce Kıbrıs meselesinin basit bir azınlık meselesi olmadığına dost devletleri ve NATO'yu ikna etmek olmalıdır. Hareket noktasında ilgili dost devletlerle ve hattâ Yunanistan ile görüş birliğine varıldığı nisbette Kıbrıs meselesinin makul bir hal tarzı bulmak zor olmayacaktır. Bundan dolayı konferanslardaki açık oturumlara değil, Kıbrıs'ın askeri-siyasi önemi konusunda ilgili devletlerle yapılacak gizli müzakerele-re özel bir ağırlık vermek gerekir.

Yakında çıkıyor

METİN AND'ın

A HISTORY OF THEATRE AND POPULAR ENTERTAINMENT IN TURKEY

Selçuklulardan günümüze kadar Türk Tiyatrosu ve seyirlik oyunlarının
İngilizce ve resimli tarih. 300 resim.

Okurların Forumu

Bankaların Tasarrufu Teşvik ikramiyeleri

FORUM Yazı Kurulu'na;

Türkiye Bankalar Birliğinin "Bankaları-mızın 1962 sonu bilanço ve kâr zarar hesap-ları ile maliyet ve randıman nisbetleri, Mudi adedleri ve mevduat vasatileri, idari taksi-mata göre teşkilât, bölgeler itibariyle mev-duat ve krediler" başlığı altında yayınladığı 21 numaralı sirkülerin, Bankalar Kanunu hükümlerine tabi bulunan bankaların 1962 yılı kâr zarar hesaplarını gösteren 3-A ve 3-B cetvellerinin 5 numaralı sütunlarından anlaşıldığına göre, bankalarımızın 1962 yı-lında dağıttıkları "tasarrufu teşvik ikramiye-leri"nin toplamı 43.929.000,— liradır.

Bankaların tasarruf mevduatına verecek-leri faiz en az % 3, en çok % 6,5 tur. Buna mukabil topladıkları bu mevduatı çeşitli sa-haya plâse ettikleri takdirde alabilecekleri en yüksek faiz % 10,5 tur. Verilen faiz vasati-sini % 4,75 olarak kabul edersek, alınan ve verilen faiz farkı % 5,75 eder ki para tica-reti yapan birer müessese olan bankaların geliri bu faiz farkından meydana gelir.

Bu duruma göre, 1962 yılı içerisinde bü-tün bankaların dağıttıkları 43.929.000,— li-ralık "tasarrufu teşvik ikramiyesi" aynı yıl bankalara 43.929.000/5, 75 X 100 = 763.982.600,— liralık bir tasarruf mevduatı getirmiş olmalı ki kendisini amorti edebilsin.

Kaldı ki, iş bu kadarla da bitmiyor: Bu kadar bir tasarruf artışı, sadece kendisinin faiz ve teşvik ikramiyesi olarak bulunan ma-liyetini karşılamaktadır. Bir de, bu kadar bir tasarruf mevduatının toplanması ve plâse e-dilebilmesi için bankaların ihtiyar ettikleri malzeme, personel ve çeşitli reklâm ve pro-paganda masraflarını hesaba katarsak mali-yet bir bu kadar daha artacaktır.

Bu demektir ki, 43.929.000,— lira tuta-rındaki bir "tasarrufu teşvik ikramiyesi"nin, bankalara hiç bir kâr bırakmadan, sadece kendisini tamamiyle amorti edebilmesi için, bu ikramiyelerin teşviki sonucunda bankala-rın tamamına bir buçuk milyar liranın üs-tünde munzam tasarruf mevduatının gelme-si lâzım.

Halbuki, yazımızın başında zikrettiğimiz Bankalar Birliği yayınına göre 1962 yıl sonu itibariyle bütün bankaların tasarruf mevdua-tı yekûnu 5.501.623.300,— liradır ve bu mik-tar herhalde 1961 yılına nazaran bir buçuk milyar liralık bir artışı havi olmasa gerektir. O halde, bankalar dağıttıkları ikramiyenin gerektirdiği mevduatı toplayamamaktadırlar. Bu ise her türlü rantabilite hesabının dışın-da kalan bir durumdur.

Bu, meselenin sadece bir yönüdür. Ko-

nuyu öbür yönden ele alırsak durum daha da irrasyonel bir sonuç arz etmektedir.

Bankaların bir fonksiyonu da, tek baş-larına bir şey yapamayan sermayeleri (tasar-rufları) toplayarak daha güçlü sermayeye kalbetmektir. Halbuki, bu günkü durumu ile bankalarımız tam tersini yapmaktadırlar. Zi-ra, bütün bankalarımız el birliği etmişçesine, toplu haldeki 43.929.000,— lirayı küçük kü-çük bilimlere bölerek vatan sathına dağıtmak ta ve böylece küçümsenemeyecek bir serma-yenin eriyip yok olmasına sebep olmaktadır.

Ne Diyorlar?

İnönü'nün Sabrı

5 Ocak tarihli Sunday Times'den
geviren: F. E.

yanılmaktadır. Türk Hava Yolları yolcu uçaklarının inmesine izin verilmeyen Lef-koşe'de, radyo ve postahane hâlâ Rumların işgali altındadır.

Halk için krizin halli basit ve çekici-dir: «Makarios'u vurmak». Miting yapan talebeler Kıbrıs'ın ilhak'ını talep etmişler ve bir şehirde Atatürk âbidesine kanlariyle Kıbrıs haritası çizmişlerdir.

Türk hükümetinin tutumu, eski Lond-ra elçisi Dışişleri Bakanı Feridun Erkin tarafından, bana şöyle hulâsa edildi: Kıb-rıs'taki güçlükler Anayasa'dan doğmakta- Anayasa'nın tatbik edilmesini Makarios'un red etmesinden doğmaktadır.

Türkiye'nin görüşü, Makarios Londra ve Zürich Anlaşmalarına ve Anayasaya başlangıçtan karşı idi. Açıkta ki tatbikatı güç olacaktı, fakat hiç kimse samimiyetle tecrübe edinceye kadar, onun imkânsız ol-duğunu söyleyemezdi. Anayasa Türk azin-lığına asgari garantileri sağlar ve Rumlar tarafından tahrip edilmezse, esastır.

«Fakat Cumhurbaşkanı Makarios» di-yor Erkin; «şimdiye kadar asla Türk ce-maatının itimadını kazanmak için gayret göstermedi, tecrübe yapmadı. Bir Devlet

Başkanından daha fazla, Rum cemaatinin, kilisenin başı gibi hareket etti.»

Ayrı belediyeler konusunda, Makarios'un bunların tatbik imkânı olmadığı beyanını, Türk hükümeti reddetmektedir. Dışişleri Bakanı Erkin dedi ki: «Ayrı belediyeler, İngiliz idaresi altında mevcuttu. Kaldı ki, biz hiç bir zaman bunun devamlı olmasını düşünmedik. Bu bir arada ayrı ayrı belediyelere sahip oluşun, bir gün daha yakın, daha sıkı bir şekilde doğru gelişmesini arzuladık, ümit ettik.

Biz aynı zamanda Kıbrıs Türklerine, vergi ödemeyi reddetmekten vaz geçmelerini tavsiye ettik. Fakat, ne var ki baştan beri bizim üstünde ısrar ettiğimiz, Adada ki herhangi bir müsbet gelişme için, itimat esas ön şarttır.»

Benim, Türk Dışişleri Bakanı ile konuşmamdan, hatâ edilmemesi gereken iki intibam hasıl oldu. Birisi, onlara göre, Makarios, Londra ve Zürich anlaşmalarını imzaladığı andan itibaren, onları tatbikten kaçınmış, devamlı olarak yalan söylemiş, kendilerini aldatmaya çalışmıştır. Bu sebeple, Türk Hükümetini, Makarios'la tekrar çalışmaya ikna etmek çok güç olacaktır. Diğeri, Türkiye'nin dört yıldan beri yorulmaksızın üstünde çalışarak düzeltilmiş olan Türk - Yunan dostluğunun tahribine imkân vermemeğe çalışacağıdır.

Dışişleri Bakanı Erkin inanıyor ki, Karamanlis ve Papandreou hükümetlerinin her ikisi de, aynı zamanda Türk tezine sempati ile şunu anladılar ki, Rumlar tahrik edecekleri, müfrit milliyetçiliğin heyecanından hiçbir şey kazanamayacaklar, fakat çok şey kaybedeceklerdir.

Fakat Türk ve Yunan hükümetlerinin Kıbrıs'ta sulh ve istikrar konusundaki, ortak menfaatleri ümit verici olmakla beraber, unutulmamalıdır ki her şey nihai olarak Ada sâkinlerine bağlıdır. Gerçek şudur ki, Kıbrıs Anayasası Ada rumlarının hiç bir zaman kabul edilmemiştir. Anayasanın, bir oldu bitti olarak kendilerine sunulduğu kanaatinde idirler. Makarios'u, kendilerine danışmadan bunu kabul ettiği için asla affetmediler.

Rumlar, Ada Türklerinin sert, uzlaşmaz tutumuna sinirleniyorlar. Bu tutumun Adada her gelişmeyi engellediğine kanıdılar. Ada halkının yüzde 20 sini teşkil eden Türklerin milli gelire iştirakleri yüzde 10 dur. Ada Rumlarının Christmas günündeki stratejileri, Türkleri yıldırıp tamamen kendilerine boyun eğdirmektir.

Ada Türklerine gelince, genel istekleri taksimdir. Bunun nasıl yapılacağına dair fikirleri yoktur, fakat inanıyorlar ki artık Rumlarla birlikte yaşamaları mümkün değildir. Taksim on bin kişinin yer değiştirmesi demektir ve ekonomik olarak pek akli birşey olmamakla beraber, imkânsız değildir.

Türk Hükümeti bilmektedir ki, Rumlar razı değilse, taksim yalnızca zorla ve Türk silâhı ile gerçekleştirilebilir ki, 68 inci vilâyet olacak. Adadan bir dilim, bütçeye yeni güçlükler getirecektir.

Şimdilik, Türk hükümeti krizi hayran olunacak bir soğukkanlılıkla karşıladı. Hürmete şayan, yaşlı Başbakan İsmet İnönü, çoğu defa dikkat edilmeyen soğukkanlı kararıyla, Anayasa bakımından zayıf hükümetin, görüldüğü, şamatalı bir çoğunluk hükümetinden daha sağlam sinirlerle sahip olduğunu isbat etti.

Gerçekte hükümetin durumu, görüldüğü kadar zayıf değildir, 1965 genel seçimlerine kadar yaşama hususunda, iyi bir şansa sahiptir.

Normal haberleşme ve ulaştırma tekrar kurulduktan sonra, Lefkoşa dışındaki Türk köylerinin yakılması, yıkılması ve sâkinlerinin katledildiği anlaşılırsa, müdahale için hasıl olacak baskıya karşı koyma, dayanma imkânsız olabilir. Müdahale, Türkiye için gayet basittir. Donanması güney sahillindedir ve Fantomik bir tümene de İskenderun'a yığınak yaptırılmıştır.

Dışişleri Bakanı meşruiyet hudutlarında kalmak için her şeyi tecrübe ettik. Fakat netice şudur ki bu hudutlarda kalma gayri mümkün olabilir. Gayet ağır mesuliyet şimdi İngilizlere düşmektedir.

Tehlikeli Bir Durum

İsmet İnönü Çarşamba akşamı hükümeti kurdüğünü bildirdi. Başka şartlar altında böyle bir hükümetin kurulması imkânsızdı. Filhakika, Türk lideri Parlâmentodan çok zor güven oyu alabilecek bir kabine kurmuş bulunuyor. CHP ilerden ve birkaç bağımsızdan müteşekkil olan kabine Millet Meclisindeki 450 oyun 200 ünden biraz fazlasının desteğine sahip.

Maamafih, Türkiye'de hüküm süren kararsızlık gözönünde tutulacak olursa, İsmet İnönü Hükümetin gerekli çoğunluğu sağlayacağını ümit edebilir. Devlet Başkanı na inanılacak olursa «katliamlar» a hedef olan «Kıbrıs Türklerini müdafaa etmek» için kamu oyu seferber olmuş durumda.

Bununla ilgili olarak bazı alâyişli tedbirler alındı. Türk jetleri Çarşamba günü öğleden sonra Kıbrıs üstünde bir «ihtar uçuşu» yaptı. Bu husus Lefkoşa Hükümetinin Birleşmiş Milletler nezdinde enerjik bir protestoda bulunmasına yol açtı. Türk donanmasına harekete hazır olma emri verildi. Şimdiki halde beş Türk harb gemisi açıklarında bulunmakta, bir altıncısı da Larnaka Limanına yanaşmaya hazırlanmakta. Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin bu hareketleri mazur göstermek gayesi ile Türkiye'nin «Kıbrıs'da düzenli tesis etmek» ve «Türklerle karşı girişilen jenocide» hareketine son vermek için tek taraflı tedbirler almaya hazır olduğunu beyan etti.

Tamir kabul etmez bir durumu bertaraf etmeye kararlı olan Britanya ve Yunan Hükümetleri askerlerinin adada ateş kesilmemesini sağlamağa matuf bir hareket için Türk askerleri ile müşterek hareket etmesini nihai çare olarak kabul ettiler. Tek bir kumandanlık ihdas edildi. Me-seleyi belki Ankara kadar vahim telâkki etmeyen Atina'ya göre, başka türlü hareket etmek imkânsızdı. Filhakika, Yunanistan'da bir hükümet buhranı hüküm sürmekte ve yeni seçimlere hazırlanılmakta. Yunan hükümeti, muhtemelen, dost Türkiye ile ciddi güçlükler yaratmaktansa, Atlantik dayanışmasının zevahirini kurtaran bir formüle yanaşmayı tercih etti.

NATO Daimi Konseyi Ankara'nın talebi üzerine durumu incelemek için Noel günü Paris'te toplandı. Atina'da aynı organın fevkalâde bir toplantı yapmasını istedi.

Kıbrıs'da durum gerginliğini muhafaza etmektedir. Adada bulunan Türk birliği Çarşamba akşamı Lefkoşa'ya doğru harekete geçmiştir. Aynı şekilde Yunan birlikleri de Başkente müteveccihen harekete geçmiş ve Türk askerlerinin yakınında mevzilenmiş bulunmaktadır. Lefkoşa'daki yetkili çevreler, duruma fiilen müdahale ettikleri takdirde karşı karşıya gelecek bu iki kuvvet arasında hâdise çıkmasından çekinmektedir. Gerçekten de Türkiye ve Yunanistan çıkan karışıklıkların mesullerinin kim olduğu hususunda tamamen farklı düşünmektedirler.

Bu şartlar altında durumun gerek Perşembe günü öğleden sonra kabine toplantıya Londara'da, gerekse Başkan Johnson'un gelişmeleri yakından takip ettiği Washington'da çok vahim olarak tavsif edilmesi şaşırtıcı değildir.

Noel günü ölenlerin son ölümleri olduğuna ve iki cemaatin, tıpkı 1960 da olduğu gibi, barış içinde bir arada yaşamaktan başka çare bulunmadığını kabul edeceklerine inanmak isteriz. Bunun için de mesele ile doğrudan doğruya ilgili hükümetlerin bu buhranı çok daha müşkül olan iç politika meselelerini geçici olarak halletmek için vesile ittihaz etmemeleri gerekir. Kıbrıs trajedisi Yunanistan'da Mareşal Papagos'u iktidara getiren millî birlik hareketi geliştiği sırada başlamıştı. Yeni İnönü Hükümetinin de Kıbrıs meselesini Türkiye'nin halen içinde bulunduğu siyasi buhranı bertaraf edecek bir çare olarak görmemesini gerekir.

27 Aralık 1963 tarihli
«Le Monde'un Başmakalesinden
Çeviren : Coşkun ARDA

Kıbrıs'ta Gerginlik

Beş yıllık nispi bir sükûn devresini müteakip Kıbrıs'da yeniden kan akmaya başladı. Bazı hâdiseler Türk ve Rum cemaatlerini Cumartesi'den beri birbirine düşürmüş bulunuyor. Daha şimdiden 3 ölü, birçok da yaralı var. Pazartesi sabahı ise Lefkoşa'da çarpışmalar devam etmekteydi.

Çatışma uzun zamandan beri bekleniyordu. Adanın 1960 Temmuzunda bağımsızlığa kavuşmasını sağlayan andlaşmaların şartları mesele ile doğrudan doğruya ilgili tarafları o zaman bile tamamen tatmin etmemişti. İngilizler adadaki Rum çetecilerle gırışıklıkları uzun ve kanlı bir mücadeleden sonra sömürgelerinden vazgeçmeye mecbur olmuşlar, fakat daimi bir askeri üs ve çeşitli iktisadi imtiyazlar elde etmişlerdi. Keza Türkiye ve Yunanistan Kıbrıs üzerindeki karşılıklı taleplerinden vazgeçmişler, Ankara ile Atina'nın Kıbrıs'da askeri birlikler bulundurmasını derpiş eden üç taraflı bir andlaşma akdetmişlerdi. Bu arada, belli başlı iki cemaat arasındaki münasebetlerle ilgili bazı hükümler de kaleme alınmıştı.

Hâdiselerin baskısı neticesinde güçlüklerle akdedilen bu uzlaşma birbirlerine karşı derin bir emniyetsizlik duymağa devam eden Türk ve Rum cemaatlerinin barış içinde ve iyi bir şekilde bir arada yaşamalarını sağlayacak bir hal çaresi hüviyetinde görünmüyordu. Kıbrıslı Rumlar adadaki Türk azınlığına imtiyazlı bir durum sağlayan bu andlaşmanın kendilerine zarar verdiği kanaatindeydiler. Zira ada halkının % 81 ini teşkil eden Rumlar sadece anavatan Yunanistan ile birleşme manâsına gelen ENOSİS'den vazgeçmekle kalmamışlar, aynı zamanda halkın % 18 ini teşkil eden Türk kardeşlerine dış siyaset, millî savunma ve malî işleri içine alan hayati meselelerde veto hakkı tanımaya mecbur olmuşlardı.

Ayrıca, Anayasa Türkler için idare mekanizmasında ve polis teşkilâtında % 30 a, orduda ise % 40 a varan kotalar derpiş etmişti ki bu nisbetler halkın iki unsurunun gerçek nisbetlerini ve Türk cemaatindeki kadro yokluğunu nazara alan Rum cemaatine aşırı görünüyordu.

Kıbrıs Cumhuriyetinin Başkanı olan Makarios kendisini Anayasanın tadilini istemeye sevkeden sebepleri iki memleketin idarecilerine izah etmek için son aylar zarfında Atina ve Ankara'ya gitmişti. Bilhassa aynı topluluk içindeki Türkler ile Rumların ayrı belediyeler halinde teşkilâtlanmasının ve kotalar sisteminin hükümet faaliyetini ve devlet müesseselerini felce uğratması üzerinde duran Makarios, Atina'da sempati ile dinlendi, fakat Ankara'da hiç teşvik görmedi. Makarios, bu ayın başında, hem azınlığın haklarını teminat altına almaya, hem de müesseselerin işleyişini

islaha matuf teferruatlı bir tasarı ile doğrudan doğruya Kıbrıs'daki Türk cemaatinin idarecilerine başvurdu. Türk cemaati cevap vermeyi füzulî bularak talepleri reddetme işini Ankara hükûmetine bıraktı.

İçinde bulunulan bu çıkmaz yüzünden bir müsademenin patlak vermesi zaten bekleniyordu. Ümit edelim ki sağduyu bir defa daha galebe çalar ve ilgili taraflarca kabul edilebilecek düzenlemeler bu müessif çatışmaya nihayet verir.

24 Aralık 1963 tarihli «Le Monde» un Başmakalesinden çeviren : Coşkun ARDA

Kıbrısta Yine Kan Dökülüyor

Tethişçiler Kıbrıs'ın bağımsızlığını kolaylaştırmıştı. Bugün, adadaki Rum ve Türk cemaatları arasında mevcut kinin devam etmekte olduğu sabit olmuştur. Son birkaç günkü çarpışma sabırsızlık ve güvensizlikten ileri gelmektedir - Kıbrıslı Rumların ihtimamla hazırlanmış olan Anayasanın işleyişine karşı sabırsızlıkları ve Kıbrıslı Türklerin Anayasanın tek taraflı tādili ile ilgili Yunan plânlarına karşı güvensizlikleri. -

Ada nüfusunun takriben beşte birini teşkil eden Türkler, kendi azınlık haklarını gözetmekte ve bunların feshedilmesinden korkmaktadırlar. Eğer Yunanlıların sabırsızlıklarına hak vermek lâzımsa Türklerin endişelerini de tabii görmek gerekir.

Mevcut Anayasa ile iş görmek zor bir

le olsa, bu biri diğerinden çok kalabalık iki rakip cemaati millet yapmayı güden bir bünyeye sahiptir ve Başkan Makarios tarafından bağımsızlık bahasına kabul edilmişti. Yapılacak herhangi bir değişikliğin adalete uygun olabilmesi için, gerek korunması arzulan azınlık ve gerekse azınlık için tehlike teşkil eden çoğunluk tarafından bunun kabul edilmesi lâzımdır. Çarpışmalar, Türklerin hassasiyetinin ne derece kuvvetli olduğunu göstermiştir. Başkan Makarios bu hissiyat ve çarpışma karşısında plânlarından ustalıkla vazgeçerse ve gerçek millî birliğin sağlanması için lüzumlu iyi niyet ve güven ruhunu tesis etmeğe çalışırsa doğru hareket etmiş olur.

Esasen bir iç mesele olmakla beraber, Türkiye ve Yunanistan bu iki Kıbrıs cemaati ile, etnik bağlarla beraber diğer bir çok sebepler yüzünden de ilgilenmektedirler. Bağımsızlığın ve Anayasanın şartları İngiliz, Yunan, Türk ve Kıbrıslı liderler arasında yapılan müzakerelerde çok güçlükle tesbit edilmişti : Halen İngiltere, Yunanistan ve Türkiye 1960 anlaşmalarının resmi garantörleridir. Yunan ve Türk askeri kuvvetlerinin son zamanlardaki hareketleri, Kıbrıs'ın her an infilâka hazır bir durumda olduğunu isbat etmektedir. Türkiye ve Yunanistan kendi cemaatlarına baskı yapmak mecburiyetindedirler. Fakat barışın idamesi ve iş görece derecede itimadın yeniden tesisi için, esas sorumluluk Başkan Makarios'a düşmektedir.

New York Herald Tribune

Aralık 28-29, 1963

Çeviren : Baki İLKİN

Sür'at, Kolaylık ve Emniyetin Sembolü Olan

TÜRKİYE ÖĞRETMENLER BANKASI

Her türlü Banka Muameleleriniz için emrinizdedir.

**YAŞADIKÇA HER YIL GELİR
LÜKS APARTMAN DAİRELERİ
TAHSİL BOYUNCA AYLIK GELİR**

ve

**ÇEŞİTLİ PARA İKRAMİYELERİ, İLE
TÜRKİYE ÖĞRETMENLER BANKASI**

Türkiye'de ikramiye isabet ihtimali en fazla olan Banka

SİZ DE ORADA BİR HESAP AÇTIRINIZ

**VADELİ HER 50 ve VADESİZ HER 100 LİRAYA BİR
KUR'A NUMARASI VERİLİR.**

(Forum — 211)

Makarios İşleri Karıştırıyor

Başkan Makarios, husumet halindeki Rum ve Türk cemaatlarının alevlenen hiddetlerini bastırmak için lüzumlu bir sükunet devri yaratacağına, kararsız ve taşkın hareketiyle Kıbrıs krizini derinleştirmekte ve uzatmaktadır.

Bu yangını körüklemekle, yalnız Türk ve Yunan hükümetleri arasında bir anlaşmazlık çıkarmakla kalmıyor, aynı zamanda kendi hükümetinin varlığının devamını ve ada cumhuriyetinin bağımsızlığını da tehlikeye düşürüyor.

Kıbrıs'ın, İngiltere, Yunanistan ve Türkiye ile olan anlaşmalarını ilga etme hususundaki niyeti, endişe verici, bir gerçekleri kavrayamama noksanlığı olarak ortaya çıkmaktadır. Başkan Makarios, tarafların tanımayacağı ve Kıbrıs'ta askerlerinin mevcudiyeti dolayısıyla tanımağa icbar edilemeyeceği tek taraflı ve gayri kanunî bir hareketten ne elde edeceğini ummaktadır?

Bu anlaşmalar Kıbrıs'ın bağımsızlığının temelini teşkil etmekte ve cumhuriyetin devamlı varlığının tek güvenliği olmaktadır. Başkan Makarios ve yardımcıları bu meselenin çözümünde, Sovyetlerin kötü niyetli son yardım etkililerinin ve Birleşmiş Milletler ile Güvenlik Konseyinin rol oynayacağı hususunda yanlış bir fikre saplanmışlardır.

Bereket versin, İngiltere Başkan Makarios'a hayatın bazı hakikatlarını hatırlattıktan sonra kendisi tekrar düşünmüş, ilk beyanında tadilat yapmış ve tek taraflı hareketi inkâr etmiştir.

Anlaşmaların yalnız imza koyan diğer devletlerin kabul etmeleri ile tashih edilebileceği hususundaki bu zımnî görüşü kabul ettiği takdirde, iki husumet cephesi halindeki grup arasında bir uzlaştırıcı hal çaresi imkânı yaratabilir. Bunun ilk defakinden daha sürekli olması ümit edilebilir.

New York Herald Tribune
Ocak 4-5, 1964

Çeviren : Baki İLKİN

Kıbrıs Duyulan Âlaka

Dört müttefik devlet - Birleşik Amerika, İngiltere, Yunanistan ve Türkiye - Kuzey Atlantik İttifakının güney kanadını zayıflatabilecek bir milletlerarası anlaşmazlığa yol açmak üzere olan yeniden alevlenmiş Kıbrıs meselesini, müsterek gayretlerle söndürmeğe girişmişlerdir. Bir Noel mütarekesine rağmen, Kıbrıslı Rumlar ve

Türkler arasında çarpışma devam etmektedir; Kıbrıs'ta üslenmiş Yunan ve Türk kuvvetleri harekete geçmişler, Kıbrıs Hükümeti Birleşmiş Milletlere başvurmuş, İngiliz hükümeti «ciddî alâkasını» ifade etmiştir.

Bunun gerisinde daha derin bir mesele yatmaktadır. Kıbrıs bir millet değil fakat bir devlettir. Kıbrıs Rumları, hâlâ senelerce mücadele ettikleri ENOSIS veya Yunanistan ile birleşme hasretini çekmektedirler. Kıbrıs Türkleri ise el'an Taksim'de ısrar etmektedirler.

Bu anlaşmazlık, Yunanistan'da ve Türkiye'de hal edilmemiş hükümet buhranları sırasında bilhassa kötü bir zaamnda ortaya çıkmıştır. Yunanistan'da son seçimleri kazanan fakat parlâmentoda çoğunluğu ve komünist desteği olmadan imamat oyu elde edemeyen Başbakan Papandreu istifa etmiş ve yeni seçimlere gidilmesini talep etmiştir. Türkiye'de son seçimleri kaybeden Başbakan İnönü, yeni bir hükümet kurma gayretindedir. Bu hükümet istikrarsızlığı, sağ ve sol tahrikçilerine kolaylıkla Kıbrıs meselesini istismar imkânı verebilir ve Kuzey Atlantik İttifakının o bölgede emniyetini sağlayan iki memleket arasındaki münasebetlerin tekrar gerginleşmesine sebep olabilir. Bundan da yalnız, zaten Kıbrıs'ta kuvvet kazanmış olan, komünistler istifade edebilir.

The New York Times
27 Aralık 1963

Çeviren : Baki İLKİN

Kıbrıs Kargaşalıkları

Kıbrıs Rum cemaati, azınlığa zulmettiği takdirde bir Türk müdahalesine karşı, adadaki İngiliz kuvvetlerinin Rumların güvenliğini sağlayacağını veya sağlaması lâzım geldiğini farz etmemelidir. İki yüz-lüleri içimizde barındırmamalıyız.

Bir zamanlar tatbik edilebilir olsa bile şimdi, işlemeyen Anayasayı baltalamak için, bir kompionun mevcut olduğu aşikârdır. Cemaat garantileri geniş ölçüde suiistimal edilmiştir. Fakat bu, Kıbrıs Rumlarına, Anayasayı hükümsüz kılma ve ENOSIS'i (Yunanistan ile birleşme) tercih etme yetkilerini vermez. Rumlar, davalarını, azınlık meselelerinin asla müspet şekilde çözümlenmediği bir Forum olarak tanıyan Birleşmiş Milletlere götürmeğe gayret edebilirler. İngiltere böyle baskılara mukavemet etmelidir ve Türkiye muakkak edecektir. Yunanistan üçlü idare sistemi vasıtasıyla hareket etmezse hataya düşmüş olur. Başkan Makarios kendine taraftar müfritler tarafından tehlikeli bir yola sürüklenmiştir. Altın haçı ve kara cübbesi altında ne gibi fikirler ve hisler taşısrsa taşısın, silâhlı taraftarlarının kafalarında tehlikeli ENOSIS fikri mevcut bulunmaktadır.

The Guardian
Çeviren : Baki İLKİN

bibliyografya

Derleyen : S. N. ÖZERDİM

Kanunname-i İhtisab-ı Bursa. (The Law of municipaliti of Bursa). Ankara 1963 Türk Standardları Enstitüsü. 30 S. büyük boy. 1 resim. Fiyatı yazılı değil. (İkinci Bayezit devrine ait olan kanunnamenin tıpkı basımı, Türk harfleriyle metni, bugünkü dille metni, İngilizce özetler.)

Varlık Yılığ. 1964. İstanbul 1963 Varlık Yayınevi. 533 S. resimli. 8 lira. (1963 yılının sanat hareketleri, yayınları; soruşturma, hikâye, şiir ve çeviri şiirler; bibliyografyalara; 1963 ün ka-yıpları...)

Sözlüklü - İctihat Medeni Kanun, Borçlar Kanunu ile Tatbikat Kanunu, İctihat Birleştirme, Yargıtay Genel Kurul, Daire, Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları. Yazan : Prof. Dr. Kemal Fikret Arık. Ankara 1963 adres : İzmir Cad. 20 Ankara, XII + 500 S. 25 lira.

Köyden Şehire Göç Meselesi. Yazan : Doç. Dr. Cavit Orhan Tütengil. İstanbul 1963 İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat ve İctimaiyat Enstitüsü Türkiye Köy ve Şehir Sosyolojisi Merkezi Yayını. 16 S. Fiyatı yazılı değil.

IDARE :

Belediye Meclisleri Vazife ve Salâhiyetleri. Yazan : Mülkiye Mufettişi Ziya Çoker. Ankara 1963 İlmî ve Kazal İctihatlar yayını, P. K. 41 - Anafartalar. 276 S. 15 lira.

ÇEVİRİ :

William Faulkner. Hayatı - Sanatı - Eserleri. Yazan ve çeviren : Talât Sait Halman. İstanbul 1963 Varlık Yayınevi. 95 S. 2 lira. «Dünya Klâsikleri» (Hayatı - eseri ve eserlerinden seçmeler.)

Konfüçyüz : Konuşmalar. Çeviren : Doç. Dr. Muhaddere N. Özerdim. Ankara 1963 Millî Eğitim Bakanlığı. 156 S. 280 kuruş. «Dünya Edebiyatından Tercümeler. Çin Klâsikleri : 5» (Çevirenin «Giriş» yazısı ile.)

Lao-Tzu : Taoizm. Çeviren : Doç. Dr. Muhaddere N. Özerdim. 2. basım. Ankara 1963 Millî Eğitim Bakanlığı. 67 S. 130 kuruş. «Dünya Edebiyatından Tercümeler. Çin Klâsikleri : 2» (Prof. Dr. Eberhard ile çevirenin Önsöz'leriyle.)

Mevlâna. Hayatı - Eserinden Seçmeler. Hazırlayan : Abdülhak Gölpinarlı. 3. basım. İstanbul 1963 Varlık Yayınevi. 224 S. 4 lira.

İki Yüzlü Adam. R. L. Stevenson'dan çeviren : Bedriye Şanda. İstanbul 1963

Varlık Yayınevi. 96 S. 2 lira. (Dr. Jekyll ile Mr. Hyde.)

Düello. Anton Çeov'un romanı. Çeviren: Nihal Yalaza Taluy. 2. basım. İstanbul 1963 Varlık Yayınevi 107 S. 2 lira.

Gençlik Güzel Şey. Hermann Hesse'den çeviren: Behçet Necatigil. İstanbul 1963 Varlık Yayınevi. 87 S. 2 lira. (Üç hikâye)

Baskervillerin Köpeği. Conan Doyle'un romanı. Çeviren: Ender Gürol. İstanbul 1963 Varlık Yayınevi. 162 S. 3 lira. «Polis Romanları»

ATATÜRK :

Mustafa Kemal Atatürk. Kahramanlık destanı. Yazan: Adnan Ardağı. Resim-1963 Arkın Kitabevi. Büyük boy 29 S. Kuşe kâğıt, renkli resimler. 5 lira.

Türkiye Öğretmenler Bankası Atatürk Dizisi : 1. **Atamız.** Yazan: Enver Behnan Şapolyo. 40 S. 150 kuruş. Resimli. 2. **Atatürk Destanı.** Yazan: Adnan Ardağı. 30 S. Resimler: Adnan Turani. 125 kuruş. 3. **Mustafa.** Çocuklar için beş tabloluk oyun. Yazan: Orhan Asena. 70 S. resimli. 250 kuruş. 4. **Şiirlerde Atatürk.** Derleyen: Mehmet Deligönlü. 45 S. Resimli 150 kuruş. 5. **Atatürk'ten anılar.** Derleyen: Nahit Nafiz Edgüer. 31 S. Resimli. 125 kuruş. 6. **Türk'ün Altın Masalı.** Üç bölümlük çocuk pi-

yesi. Yazan: Mümtaz Zeki Taşkın. 54 S. 2 lira. 7. **Atatürk'ten Özdeyişler.** Derleyen: Mustafa Teksoy. 48 S. 1 resim. 150 kuruş. 8. **Dersimiz Atatürk.** Yazan: Sâti Erişen. 71 S. Resimli. 9. **Devrimci Atatürk.** Yazan: A. Ferhan Oğuzkan. 57 S. resimli 150 kuruş.

Atatürk'ün Nüktesi - Fıkraları - Hâtıraları. Derleyen: Hilmi Yücebaş. İstanbul 1963 Yazarın adresi: P. K. 255 - İstanbul. 192 S. 5 lira.

BİBLİYOGRAFYA :

Türkiye Bib'iyografyası. 1962 Yıllık İndeksler. Ankara 1963 Milli Kütüphanesi Bibliyografya Enstitüsü.

SİNEMA :

Senaryo Yazma Tekniği ve Sinemada Artistik Oyun Sanatı. Yazanlar: Ali K. Meram - Tekin Akpolat. İstanbul, Kültür Kitabevi. 103 S. 5 lira. (Senaryo - Teknik terimler - Segmeler - Senaryoda konu - Senaryo nasıl yazılır? - Kanuni formaliteler - Sinemada oyunun ehemmiyeti - Kabiliyetiniz vra mı? - Psikoteknik durum - Terimler ve film müesseseleri.)

ŞİİR :

Beyaza Duran. Hasan Şimşek'in şiirleri. İstanbul 1963 Ekin Basımevi 64 S. 2 lira.

ROMAN :

Aşk-ı Memnu. Halit Ziya Uşaklıgil'in romanı. İstanbul 1963 İnkılâp ve Aka Kitabevleri. 272 S. 10 lira. «Halid Ziya Uşaklıgil Külliyyatı» (Dili sadeleştirilmiştir.)

Yaş 17. Muallâ Uzmay'ın romanı. İstanbul 1963 İnkılâp ve Aka Kitabevleri. 18 S. 5 lira.

OYUN :

Gizli Ordu. Brendan Behan'dan çeviren: Güner Sümer. İstanbul 1963. İzlem Yayınları. 89 S. 3 lira. (Yazar hakkında önsöz'le).

OKUL - ÇOCUK :

Ortaokul ve Lise Türkçe - Edebiyat Kitaplarında adları geçen Şair ve Yazarlar. Hayatları - Eserleri. Hazırlayan: M. Türker Acaroğlu. İstanbul 1963 İnkılâp ve Aka Kitabevleri. 210 S. Resimli. 4 lira.

İki Peri Kızı. Yazan: Tahsin Yücel. İstanbul 1963 Varlık Yayınevi. 64 S. resimli. 100 kuruş. «Çocuk Klâsikleri»

AİLE :

En Son İlerlemelerden Bahseden Bugünün Modern Çocuk Bakımı. 5. basım. Yazan: Ali Şükrü Şavh. 653 S. resimli, plâstik ciltli. 15 lira. (Bir günlükten on dört yaşına kadar sağlam çocuk büyütme ve besleme bilgisi.)

Basınımızda Onbeş Gün

Gazeteler Kıbrıs olayları dolayısıyla siyasi durum hakkında fazla bilgi vermemiş ve yorumlarda bulunmamışlardır. Bazı gazeteler sona eren Hükümet buhranından duydukları memnuniyeti belirtirken, bazı gazeteler yeni Hükümetin başarısız olacağından bahsetmişlerdir.

5 Ocak tarihli gazetelerde, 3. İnönü Hükümetinin 225 oy'a işbaşında olduğu, AP, CKMP ve MP nin menfi oy verdiklerini yazmaktadırlar.

MİLLİYET Gazetesinin «Durum» sütununda «Geçmiş olsun» başlıklı yazıda, «Üçüncü İnönü Hükümetinin 225 gibi tahminlerin çok üstünde güven oyu toplanmasında bu şekilde (Erin, Doğan ve Gülek, İnönü Hükümetine müsbet oy vermişlerdir) hislerinden ziyade sağduyularıyla hareket edebilenler büyük rol oynamışlardır... Millet Meclisinin azınlığını değil, çoğunluğunu almış durumdadır» denilmekte, bu gerçeğin ışığında yeni Hükümetin azınlık hükümeti olamayacağı ifade edilmektedir.

6 Ocak tarihli gazeteler, yeni hükümetin reformlar'a ilgili çalışmalarının yavaş yavaş ilerlediğini, YTP ve CKMP den yeni istifaların beklendiğini haber vermektedirler.

ZAFER Gazetesinin Başyazısında, «Oy sonuçları» başlığı ile, «İnönü'nün üç kabinesi içinde, güven oyu bakımından, en zayıfı bu sonuncu hükümettir. Kıbrıs buhranı gibi bir dış gailenin mevcudiyeti, İnönü'nün güven oyu almasında çok tesirli olduğu halde itimad oyu gene de zayıf kalmıştır. Biz şimdi gittikçe zayıflayan, yıpranan ve zorla tutunan bir hükümetin karşısındayız» deniliyor.

MİLLİYET'in Durum sütununda, «Üçüncü İnönü Hükümetinin iktidara gelmesini sağlayan 225 oy, şimdi mevcudu 441 olan Millet Meclisinde kesin çoğunluğu ifade etmektedir. Ancak buna bakarak yeni Hükümetin Meclise getireceği her kanun tasarruflarını rahatlıkla geçirebileceği ve uzun ömürlü olabileceğini kesinlikle iddia etmek mümkün değildir» denilmektedir.

VATAN'da Oktay Akbal, «Particilik oyununun sırası değil» başlıklı yazısında, memleketin buhranlı devresinde, memleket yararına çalışmanın her parti için bir ödev, yeni Hükümette güven oyu vermemenin memleketi buhran içerisinde bırakmak olduğunu söyleyerek, «Türkiye'nin içinde bulunduğu bu zor günlerde hepimize düşen, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin ve Başbakanının yanında, emrinde olmaktır. Beklesinler, particilik oyunu oynamanın da zamanı gelir» demektedir.

DÜNYA'da Hayri Alpar, «... Hükümet kurulmuştur. Yeni Hükümet, içinde birkaç bağımsız bulunmasına rağmen, bir CHP

hükümeti niteliği taşımaktadır. Bu durum, CHP nin hem lehine hem de aleyhinedir... Hükümeti kolaylıkla düşürmek mümkündür. CHP liler bu durumu, asla gözden kaçırmamalı, ciddi bir çalışma yoluna girmelidirler» diye yazmaktadır.

7 Ocak tarihli gazete'erde Hükümet hakkında geniş yorumlarda bulunulmaktadır.

YENİ SABAH'ta Siyavuşgil, «Üçüncü İnönü kabinesi. Meclisten sağlam bir çoğunlukla güvenoyu aldı. Bunu zaten bekliyorduk... Şu halde halk, en az 1965 seçimlerine kadar bir Ha'k Partisi Hükümetinin idaresi altında yaşayacak ve idarenin icratanı kontrol edip hükümünü vermek imkânına sahip olacaktır. Ha'k Partisi ve lideri, bu fırsatı iyi kullanırsa ne âlâ!..» diye yazmaktadır.

SON HAVADİS'te Mümtaz Faik Fenik Başyazısında, «Başbakan İnönü, Çiftlik'teki mütad gezintilerinden birinde kenisiyle konuşan gazetecilere: "Türkiye idaresi güç bir memleket!" demiş!.. İdaresi güç birisi varsa, galiba memleket değil de, biz-zat İnönü'dür» diye yazmaktadır.

ULUS Gazetesinde Cihat Baban «İyi niyete hasret» adlı Başyazısında, partilerin tutumlarını teker teker ele alarak, partilerden gelen iyi niyetli teklif ve tenkit'leri yine iyi niyetle Hükümetin karşılayacağını ümit ettiğini söyledikten sonra, «CHP bu iyi niyetle karşılaşmanın sonsuz zevkini tadacağını anı hatırlatmaktadır» diyor. Aynı gazetede Faik Suad, «Dönüşü olmayan karanlık bir koridora, en kötü ihtimallerle dolu bir çıkmaza saplanmaktan kurtulduk... Dev'et ve Millet olarak gerçekten büyük tehlike atlattık» diyor.

TERCÜMAN Gazetesinde Kadircan Kaflı birinci, ikinci koalisyona kurulması ve dağılması sebeplerini saydıktan sonra III. Koalisyonu kurması gereken partilerden, milli bir koalisyonun faydalarından bahsettikten sonra, «Milli koalisyonun tam zamanıydı, yazık oldu. Bunu yapmayanların günahları büyüktür» diye yazmaktadır.

VATAN'da Oktay Akbal, «Devrimci İnönü'ye güvenmek» adlı makalesinde, «Seksen yaşındaki Başbakanımız azınlık hükümeti kurdu, ama çoğunluktan güven oyu aldı. Artık, şimdi kimse azınlık hükümetinden bahsedemez. Kırk yıl süren bir liderlik başarılı sonuçlarını vermek üzeredir... İnönü kabinesinin reformcu programı, devrimci'erde yeniden güven uandırmıştır» diye yazmakta, devrimcilerin, «İnönü'ye güvenlerinin tam olduğunu» söylemektedir.

10 Ocak tarihli gazeteler, Hükümete güven oyu verdiği için bazı kimselerin YTP den ayrıldıklarını, Alican'ın ayrılma'lar için «Fırsatçılar» dediğini, ayrılanların seçim sandalarını sağlamak istediklerini yazmaktadırlar.

FORUM

FİKİR MEYDANIDIR

Onbeş GÜNLÜK Tarafsız Siyasal İktisat Kültür Dergisi

Yıl: 10 — Cilt: XVI — 100 Kurus
İdarehane: Yenigehir, Büyük Han
No. 55 - Tel: 12 67 54 — ANKARA
Haberleşme: Forum Dergisi P.K. 131

ANKARA

Sahibi:

FİKRET EKİNCİ

Yazı İşleri Müdürü

OSMAN OKYAR

Bu sayıda yazı kurulu:

Metin AND, Fahir H. ARMAOĞLU,

Ali BOZER, Fikret EKİNCİ, Yaşar

KARAYALÇIN, Ruşen KELEŞ, Os-

man OKYAR, Cahit TALAS,

Şevki VANLI

Sekreter :

SEBAHATTİN ALPDOĞAN

İlan ve abone: Arka kapak

tam sahife: 1000 TL. ★ Metin san-
timi: 10 TL. ★ 1 yıllık: 22 TL. ★
Altı aylık: 11 TL. ★ Öğretmen ve
üniversiteliye yıllık: 18 TL. ★ Ya-
bancı memleketlere iki misli ★ ABD.
(Uçak): 90 TL. ★ Avrupa (Uçak):
54 TL. ★ Dergimizde yayınlanan ya-
zılar dergi ve yazar adı anılmadan
iktibas edilemez.

Dizgi ve Baskı:

Ayyıldız Matbaası,

Tel: 12 87 99 - 17 75 92 ANKARA

REKLÂM.
LARINIZ
İÇİN

"BASIN İLÂN KURUMU"

Genel Müdürlük

Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No.
İstanbul

Telefon : 22 43 84 - 22 43 85

Telgraf Adresi : BASIN KURUMU

ŞUBELER

DIŞ MUHABİRLER

İstanbul

Ankara

İzmir

Adana

Bursa

Diyarbakır

Erzurum

Eskişehir

Konya

Zonguldak

A.B.D.

Almanya (Federal)

Almanya

Avusturya

Avustralya

Belçika

Bulgaristan

Çekoslovakya

Danimarka

Fransa

Hollanda

İngiltere

İspanya

İsrail

İsveç

İsviçre

İtalya

Japonya

Lübnan

Macaristan

Norveç

Pakistan

Polonya

Portekiz

Romanya

Yugoslavya

Yunanistan

(Basın - 22840 - A - 15104) - 212